

CEMAL NAR

**PEYGAMBER ÖRNEKLİĞİNDE
KALPTEN DİLE
EĞİTİM VE TERBİYE**

CEMAL NAR

07. 01. 1955 de Kahramanmaraş / Hartlap'ta doğdu. İlkokulu kendi şehrinde, İmam Hatip Lisesini 1973'de Diyarbakır'da, Yüksek İslam Enstitüsü'nü 1977 de Kayseri'de bitirdi ve aynı yıl Kahramanmaraş /Andırın Lisesine Din Dersi Öğretmeni olarak tayin edildi. 1980'de atandığı Kahramanmaraş İmam Hatip Lisesinde eğitim ve öğretimin yanında uzun yıllar değişik yerlerde sohbet, vaaz, seminer, konferans ve yazılarıyla halk eğitimine katkı sundu, irşat ve tebliğ hizmetlerinde bulundu. Aynı okuldan 2003'de emekli olmak zorunda kalan yazar, halen okuma, yazma, irşat ve tebliğ çalışmalarını sürdürmektedir. Evli ve dört çocuk babasıdır.

Cemal Nar yazılı çalışmalarının bir kısmını www.cemalnar.com sitesinde yayınlamaktadır. Sohbet, vaaz, ders, seminer, konferans gibi görsel çalışmalarının bir kısmını da videolar halinde Youtube sayfasında sunmaktadır. Zaman içinde değişik gazete, dergi ve sitelerde yazdı. İnternette yazarın binlerce makalesine ve videosuna erişilmektedir.

Yayınlanmayı bekleyen birçok eseri yanında yazarın yayınlanmış kitapları şunlardır:

- 1- Anılar Ve İbretler 2- Bu Sistemden İslam'a 3- İslamlaşma Bilinci 4- İslam Sancısı 5- Arş Gölgesi 6- Tasavvufun Anahtarı 7- Âlimin Önderliği 8- İslam'da Devlet Ve Siyaset 9- İlim Ve Özgürlük 10- İlim Ve İktidar 11- İmanın Kıymeti ve Korunması 12- İman Ve Etkisi 13- Aydınlanma Yolu Tasavvuf 14- İnançta Arınma 15- İnançta Kirlenme 16- Okuma Aşkı 17- İslam'a Göre Irkçılık ve PKK Ekseninde Kürt Sorunu 18- İnsana Ulaşmak 19- Cihad ve Zafer Şartları 20- İncanın Kıvancı 21- Sistem ve Şeriat 22- Osmanlıdan Cumhuriyete Büyük Kırılma 23- Gönül Azığı 24- Laiklik Sorgulaması 25- Derdimiz İslam 26- Adı Konmamış Savaş 27- Batılılaşmayla Hesaplaşma 28- Batılılaşma Cinnetine Aydınların Karanlığı 29- Kitap Sevgisi Yazma Aşkı 30- İmam Hatip Davası Ve Hacı Kalay 31- İslam'ın Özeti 32- İslam'da Irkçılık

Ulusalçılık Milliyetçilik 33- İslam'sız Olmaz 34- İlimsiz Olmaz 35- Davetsiz Olmaz 36- Hesaplaşmadan Olmaz 37- Kıymet Bilmek 38- Hatırlatmalar 39- Laik Sistemde İslamî Siyaset Sorunu 40- Müslüman Kimliğin Kodları 41- Bize Düşen 42- İslam davası 43- Din Diyalog Ve Ilımlı İslam 44- İslam'da Sakal Ve Kıyafet 45- Okuduğun Kadarsın 46- İslam'da İnsan İlişkileri - Din Muameledir- 47- İslam'a Ensar Olmak 48- Tanıdığım Maraşlı Hocalar. 49- Acilen İslam Birliği 50- Engin Gönül Yüce Ruh 51- İslam'da İnsan Onuru Ve Çağa Yansıması 52- Güncelin Dili 53- Hizmetten Teröre Gülen Sorgulaması 54- Türkiye'de Dindar Siyaset Pratiği 55- İnternette Kral Sözler 56- İslam Düşüncesinde Sağlık Ve Şifa 57- Hastalara Armağan 58- Maraş Hazinesi 58- Birey Üstüne Eleştiriler 59- İlim Ve Alim Üstüne Eleştiriler 60- İrfan Hayatımız Üstüne Eleştiriler 61- Devlet Ve Medeniyet Yolu Hicret 62- Sevgili Peygamberimiz Mekke Döneminde İslam'a davet 1- 2. Ciltler 63- Peygamber Örneğinde Ahlak Ve Merhamet 64- Peygamber Örneğinde Kalpten Dile Eğitim Ve Terbiye

İÇİNDEKİLER

Önsöz

EĞİTİM VE TERBİYEDE DİL VE DAVRANIŞ

Maksat Kazanmak Değil mi?

İkna Önemlidir

Kaba Saba Bedevi Ve Hz. Peygamber

Seviyeye Göre Söz

Çok Dersli Bir Hikaye

Yasamada Bir Yöntem

Allah İçin Fedakarlık

Ağlatan Ayrılık

Çok İlginç Bir Örnek

Kabalık Kaçırır

Bu Ne Cüret?

Ağlatan Hikaye

İnsanları Hep Sevindirirdi

Çünkü İnsan Değerlidir

KALP KAZANIR GÖNÜL YAPARDI

Kalbin Değeri

Dil Kalbin Tercümanıdır

Hz. Safiyye

Annemiz Oluyor

Şu İnceliğe Bakar mısınız?

İrkçılık Haram

Sen misin Öyle Diyen?

Kalbi Korumak

Peygamberimizin Endişesi

Allah Korusun

KALBİN MEYVESİ TEVAZU

Tevazu Nedir?

Muhteşem Örnek

Kral Değil Kul Peygamber

Halkla Oturup Kalkmak

Önemli Bir Uyarı

Heybet Vakar Tevazu

Çağımızda Tevazu

Tevazu Tuzakları

Sohbet Adabı

Ya Bizlerin Yaptığı?

İadei Ziyaret

O Ne Müthiş Tevazu

Kimseyi Kırmazdı

Engellilere Aynı Değeri Verirdi

Geveze Kadına Bile Tevazu

Kimseye Vurmamıştır

Onda Kötü Söz Ve Küfür Yoktu

Bu Ne Tahammül Böyle?

Aman Dikkat

SONSÖZ

ÖNSÖZ

Asr-ı saadette İslam'ın hayatın içinde yaşanması açısından bize ulaşan bilgiler, ucu bucağı olmayan bir deryadır. Bu kitapta da deryadan bir damla sunmaya çalıştık. Bir damladır ama deryadan haber verir; kim onu küçük görebilir? Akıllı insanlar damlayı hakir görmezler. Küçük şeylerden büyük faydalar edinirler. Bilirler ki atalar boşuna “damlaya damlaya göl olur” dememişlerdir.

İman ve aşkla yanan gönülleri suya kandırır mı bilemem. Bizim asıl hedefimiz onlar değil, Allah Teâlâ'yı, aziz dinini ve onu sunan âlemlere rahmet peygamberini, insanımıza, muhtaç olduklarını idrak eden veya edemeyenlere bir nebze olsun tanıtmaktır. Göğsünüzün bir umman olup taşması dualarımızla.

Kitaba emeği geçenlere teşekkür ederim. Her zaman son sözümüz ise, “hamd-u senalar olsun alemlerin rabbi Allah Teâlâ'ya” demek olsun isteriz vesselam.

Cemal Nar
Ekim 2017
Kahramanmaraş

EĞİTİM VE TERBİYEDE DİL VE DAVRANIŞ

Maksat Kazanmak Değil mi?

Hz. Peygamber büyük bir muallim, yani eğitimci idi, usta bir öğretmendi. Zaten “Ben muallim, öğretmen olarak gönderildim” derdi.¹ Onun bütün öğretmenlere örnek olacak yönlerini iyi bilmemiz gerekir. Çünkü cahili Araplardan ashâb-ı kiram gibi ahlak ve fazilette erişilemez zirvelere yükselen insanlar yetiştirdiği gibi, o kısa tebliğ ömründe aynı zamanda büyük idareciler, hakimler, öğretmenler, komutanlar, iktisatçılar gibi hayatın her alanında ihtiyaç duyulan insanlar yetiştirmiştir. Bunu hangi yöntemle nasıl başarmıştır, araştırmaya değmez mi?

Mesela onun eğitim ve terbiyede muhataplarını eğitirken onlara karşı asla kırıcı davranışlar içine girmediğini, onlara kaba sözler sarf etmediğini görüyoruz. Kendisi muhataplarına kötü sözler söylemediği gibi, etrafındakilere de bu tür sözlerden uzak durmasını emretmiştir. Bunun bazı örneklerini gördük, göreceğiz.

Özellikle de hataları düzeltme konusunda Allah Rasûlu'nun ne kadar seviyeli ve nazik davrandığını yaşanan olaylarla ve söylenen özlü sözlerle çok iyi biliyoruz. Mesela Muaviye b. Hakem yaşadığı bir olay içinde bu konuyu çok güzel bir şekilde anlatmaktadır.

¹ İbni Mace, Mukaddime, 17.

Muaviye Hz. Peygamber'in arkasında namaz kılarken, aksıran bir adama, daha önce öğrendiği gibi, "Yerhamukellah" demişti. Fakat durum değişmiş, namaz içinde konuşma yasaklanmıştı. Fakat o henüz namaz kılarken konuşulmayacağını bilmiyordu. Bu yüzden yanındakiler Muaviye'ye bakmaya başladılar. Muaviye onlara şaşırarak:

- Size ne oluyor ki, bana öyle bakıp duruyorsunuz, dedi.

Bu defa yanında namaz kılanlar onu ikaz etmek için ellerini dizlerine vurmaya başladılar. Muaviye onların kendisini susturmak istediklerini anlayınca, sustu. Bundan sonrasını Muaviye b. Hakem şöyle anlatıyor:

- Anam babam Rasûlullah'a feda olsun. O'nun kadar güzel öğreten bir öğretmen hiçbir zaman görmedim. Vallahi O, namazı kılınca beni ne dövdü ne de azarladı. Sadece namazda dünya kelamı konuşulmayacağını, ancak tesbih, tekbir yapılarak Kur'ân okunabileceğini söyledi."²

Evet, adam bilmiyordu. Ona kızmanın ne anlamı olabilirdi. Yapılması gereken sadece öğretmektir. O da güzelce bunu yaptı. Bu kibarlığı insan nasıl unutulabilir?

İkna Önemlidir

İnsan akıllı mantıklı varlıktır. Ona bir şey yaptırmak için aklını ikna etmek gerekir. Kalbini kazanmak ise buna yardımcıdır. O yüzden iknanın aracı, sözü güzel ve hikmetli söylemektir. Özellikle de eğitim çağındaki gençler için bu metot unutulmamalıdır. İşte burada insan, cebir ve şiddetle bir yöne yönlendirilen hayvanlardan ayrılır.

Hz. Peygamber, eğitime tabi tutacağı insanların içinde buldukları durumu daima göz önünde bulundurmuş, öğrenmeyi

² el-Müslim, Ebu'l-Hüseyin Müslim b. Haccac el-Kuşeyrî en-Neysabûrî, Sahihu Müslim, nşr. Muhammed Fuad Abdulbaki, Mısır, 1955, I, 381-382.

verimli bir şekilde sağlayan sosyal ve psikolojik şartları her zaman dikkate almıştır.

Malum, toplumu fertlerden oluşmaktadır. Ferdin sağlıklı bir eğitimden geçmesi ve eğitimin amacına uygun hale gelmesi, halkın huzur, emniyet ve asayiş için şarttır. Bundan dolayı Hz. Peygamber, fertlerin eğitimine, bunlar arasında da çocuk ve gençlerin terbiyesine son derece önem vermiştir. Allah'ın Elçisi, bu eğitimi gelişigüzel bir biçimde yapmamış, gençlik psikolojisini dikkate alan son derece önemli metotlar uygulamıştır. O, uyguladığı bu metotlar sayesinde çoğu insani değerlerin yok olduğu bir toplumu, bütün zorlukları aşarak, insanlığın imrendiği bir millet haline getirmiştir.

Toplumu fertler oluşturmaktadır. Ferdin sağlıklı bir eğitimden geçmesi ve buna bağlı olarak eğitimin amacına uygun hale gelmesi, toplumun huzur ve ahengi için şarttır. Bundan dolayı Hz. Peygamber, fertlerin eğitimine, bunlar arasında da çocuk ve gençlerin terbiyesine son derece önem vermiştir. Allah'ın Elçisi, bu eğitimi gelişigüzel bir biçimde yapmamış, gençlik psikolojisini dikkate alan son derece önemli metotlar uygulamıştır. O, uyguladığı bu metotlar sayesinde çoğu insani değerlerin yok olduğu bir toplumu, bütün zorlukları aşarak, insanlığın imrendiği bir millet haline getirmiştir.

Kaba Saba Bedevi Ve Hz. Peygamber

Ebu Hureyre'den rivayet edilmiştir: Bir göçebe bedevî Hz. Peygamber'e gelerek bir hususta yardım istedi. Zannedersen bir diyet hakkında istekte bulunuyordu. Hz. Peygamber ona birşeyler verdi. Sonra:

- Sana iyilik yaptım mı? Yardımı beğendin mi? diye sordu.

Göçebe:

- Hayır, yapmadın! Bana verdiğin nedir ki, bundan memnun olayım, dedi.

Bu kaba söz üzerine müslümanların bir kısmı öfkelendi. Kalkıp göçebeyi dövmek istediler. Fakat Hz. Peygamber onlara:

- Sakın ellerinizi uzatmayınız, diye işaret etti. Rasûlullah kalktı, o göçebeyi evine davet etti. Göçebeye:

- Sen geldin, bizden istedin. Biz de sana bir şeyler verdik ve dediğini de dedin, dedikten sonra ona bir şeyler daha vererek:

- Sana iyilik yaptım mı? Yardımı beğendin mi? diye sordu. Bedevî:

- Evet, beğendim, Allah sana ecirler versin. Çoluk çocuğunun ömürlerine bereket ihsan etsin, dedi. Hz. Peygamber:

- Sen biraz önce bana karşı sarf ettiğin o sözle arkadaşlarımı kızdırdın. Sana karşı şimdi kin duyuyorlar. Onların yanına döndüğümüzde, bu sözünü orada da söyler misin ki, kalplerindeki kin silinsin? dedi. Göçebe:

- Peki, dedi. Meclise gelince Hz. Peygamber:

- Sizin bu arkadaşınız bize geldi, istedi. Biz verdik. Dediklerini dedi. Sonra biz onu çağırdık yine verdik. Şimdi artık razı olmuştur. Öyle değil midir? dedi. Göçebe:

- Evet, Allah sana mükafaatlar versin. Seninle çoluk çocuğunun ömürlerini bereketlendirsin, dedi.

Bunun üzerine Hz. Peygâmbere şöyle buyurdu:

- Benimle bu göçebenin meselesi, devesi olup da ürken bir kişinin meselesine benzer. Sahibine yardım etmek için o deveyi tutmak amacıyla halk arka arkaya dizilmiştir. Fakat onlar yakalamaya koştuğuça deve ürkererek daha da hızlanıp kaçıyor. Bunu anlayan deve sahibi onlara:

- Benimle devemin arasından çekiliniz. Ben ona karşı sizden daha şefkatliyim. Onu daha iyi tanırım, der.

Böylece deve sahibi devesine doğru gider, yerden bir hurma dalı alır ve deveyi çağırır. Deve sahibinin yanına gelir. Ona yükünü

yükler ve kendisi de sırtına biner. Eğer bedevî o sözleri söylediği zaman sizi dinleseydim, bu adam cehenneme yuvarlanırdı".³

Peygamber Efendimizin (sav) hadiseyi yorumlaması o kadar açık ve güzel ki, üstüne tek kelime ilaveye gerek duymuyoruz.

Seviyeye Göre Söz

O, bu konuda, "Biz peygamberler, insanlarla zeka seviyelerine uygun olarak konuşmakla emir olunduk."⁴ buyurmuştur.

İnsanların anlayış kapasitelerinin yeterli olmayışı veya yanlış değerlendirebilecekleri gerekçesiyle bazı sözleri birkaç defa tekrarlamıştır. Hatta modern eğitime dahi bir rehberlik yaparak, bazı şeylerin belli bir tertiple öğretilmesini ve uygulamasını istemiştir. Bir bilginin veya amelin henüz vakti gelmemişse hiç bilinmemesini istemiş, öğretilmesini ertelemiş, vaktini beklemiştir. Bütün bunları yaparken ve isterken, kişilerin seviyelerinin bunları anlayıp doğru yorumlayacak veya uygulayacak düzeye henüz gelmediğini düşünmüştür. Mesela Hicret sırasında on yedi yaşında bulunan Muaz b. Cebel'in naklettiğine göre, Hz. Peygamber,

- Allah'tan başka bir ilah olmadığına, Muhammed'in Allah'ın Rasûlu olduğuna kalpten inanan herkese Allah cehennemi haram kılmıştır. buyurmuştur.

Bunun üzerine Muaz:

- Ya Rasûlallah! Bunu insanlara haber vereyim mi? demiş, Hz. Peygamber de cevaben

- Vermesen daha iyi olur. Çünkü o zaman buna güvenirlere de ameli bırakırlar, diye karşılık vermiştir.⁵

³ Hadisi Bezzar'dan rivayet eden İbn Kesir, Tefsir, II/404.

⁴ el-Aclunî, İsmail b. Muhammed, *Keşfu'l-Hafâ ve Muzilu'l-İlbâs*, I, 196.

⁵ Şeyh Mansur Ali Nasif, et-Tâcu'l-Câmi li'l-Usûl fi Ehâdîsi'r-Rasûl, İstanbul, 1981, I, 31.

O insan eğitiminde onların anlayış kapasitelerini dikkate alıyor, temayüllerine ve karakterlerine uygun olan metotlarla onlara yaklaşıyordu. Bazen onlara dua ederek duygu ve hissiyatlarını, kimi zaman da överek gururlarını okşamayı ihmal etmiyordu.

Mesela Abdullah b. Abbas için, "Allah'ım, onu dinde fakih kıl ve ona tevili öğret."⁶ demek suretiyle, onun duygu ve hissiyatına hitap ediyordu.

Yine Ebû Musa el-Eşarî'ye de, "Ey Musa! Sana Davud ailesinin sesi gibi güzel bir ses verilmiştir."⁷ diyerek onun gururunu okşamıştır.

Çok Dersli Bir Hikaye

Muaz bin Cebel (r.a.) ashâb-ı kiramın büyüklerinden, hafız ve kurra, helâl ve haram ilmini en iyi bilen fakih sahabilerdendir. Milâdî 605 senesinde Medine'de doğdu. Hicretin 18. (m. 640) yılında Kudüs ile Remle arasındaki Amvas köyünde vefât etti.

Onsekiz yaşında iken müslüman oldu. İkinci Akabe biatinde, kendi canlarını ve mallarını korudukları gibi Peygamberimizi koruyup yardım ederek İslâmiyete hizmet edeceklerine söz vererek müslüman olan yetmiş Medineli'den birisi de Muaz bin Cebel'dir (radıyallahü anh). Peygamberimiz (aleyhisselâm) ve ashâb-ı kiram Mekke'den Medine'ye hicret ettiklerinde bütün malları ve mülkleri Mekke'de kalmıştı. Peygamberimizin emirleriyle Medine'de bulunan müslümanlar, Mekke'den hicret eden müslümanlarla kardeşlik kurarak evlerini, mallarını ve eşyalarını paylaştılar. Muaz bin Cebel de, radıyallahü anh) Abdullah bin Mes'ûd ve Ca'fer-i Tayyar ile kardeşlik kurmuştu. Allah yolunda çok infak ederdi. Hatta bu yolda çok borçlanmıştı. İlim ve takva cihetinden layık olmakla beraber belki de Peygamberimiz onun bu borçlarından kurtulması için ona bir vazife vermişti. Yemen'e gidecek, hek davet

⁶ el-Aclunî, a.g.e., I, 192.

⁷ et-Tebrizî, a.g.e., III, 1748.

ve tebliğ edecek, hem hakimlik yapacak, hem de vergileri tahsil edecekti. Asım Köksal merhum meşhur tarihinde Hicri 9. Yılı anlatırken bu olay hakkında geniş bilgiler verir. Bu çok dersli ibretlik hikayeyi biz özetleyerek sunmak istiyoruz. Zira bunda herkes için fayda görüyoruz.

Peygamberimiz Aleyhisselam, sabah namazını kıldırdıktan sonra cemaate yüzünü döndürüp:

- Ey Muhacirlerle Ensar cemaati! Hanginiz Yemen'e hazırlanıp gider? diye sordu.

Hz. Ebu Bekir:

- Ben giderim yâ Rasûlallah! dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam sustu, ona cevap vermedi.

- Ey Muhacirlerle Ensar cemaati! Hanginiz Yemen'e hazırlanıp gider? diye tekrar sordu.

Hz. Ömer kalkıp:

- Ben giderim yâ Rasûlallah! dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam sustu, ona da cevap vermedi.

- Ey Muhacirlerle Ensar cemaati! Hanginiz hazırlanıp Yemen'e gider? diye üçüncü kez sordu.

İlk ders burada. Bu iki “ben varım” diyen kişiler, Peygamber Efendimizin (sav) en yakınları ve yardımcıları idi. Dörtlük, fedakarlığa bakar mısınız? Bu ikisi de ondan ayrılığa dayanamazlar. Ama madem istiyor, beklemeden dostluk ve yardımın gereğini yapıyorlar. Ancak Peygamber Efendimizin (sav) onlara ihtiyacı vardır. O yüzden başkasından bekliyor. İşte bu üçüncü soruda o yiğit genç delikanlı, o kurra ve fakih sahabi Muaz b. Cebel ayağa kalkıyor ve:

- Ben giderim yâ Rasûlallah! Diyor.

Aslında o da kendine kalsa Peygamber Efendimizin (sav) dizinin dibinden ve yaşlı annesine bakıp hizmet etmekten asla ayrılmaz. Ama burada bir fedakarlık yapmak gerekiyor. Bu din

dünyaya yayılacaksa, böyle yapmak gerekiyor. Ondan bu sözü duyan Peygamberimiz Aleyhisselam:

- Ey Muaz! Bu vazife senindir! Ey Bilal! Bana sarığımı getir!" buyurdu.

Sarık getirilince, onu Muaz b. Cebel'in başına sardı. Artık o Yemen'den sorumlu bir memurdu.

Yasamada Bir Yöntem

İslâmiyetin o günlerinde Yemen üç valiliğe ayrılmıştı. Cened, San'â ve Hadramevt valiliği. Cened, Yemen'in yukarı tarafında Aden'e doğru idi. Muaz b. Cebel, Cened'de kadılık, hâkimlik yapacak; Cened halkına İslâmiyeti, İslâm şeriatını, Kur'ân okumayı öğretecek; Yemen ülkesinde tahsil edilen zekat ve sadakalan da vazifelilerinden teslim alacaktı.

Peygamberimiz Aleyhisselam, Muaz b. Cebel'e:

- Sana bir dava getirilip arzedildiği zaman nasıl ve neye göre hüküm verirsin? diye sordu.

Muaz b. Cebel:

- Allah'ın Kitabındaki hükümlere göre hüküm veririm! dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

- Eğer Allah'ın Kitabında dayanacağı bir hüküm olmazsa, neye göre hüküm verirsin?" diye sordu.

Muaz b. Cebel:

- Resûlullahın o hususlardaki hükümlerine, yani sünnetine göre hüküm veririm dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

- Eğer Resûlullahın hükümlerinde, sünnetinde de dayanacak bir hüküm bulunmazsa ne yaparsın? diye sordu.

Muaz b. Cebel:

- O zaman ben de tereddüt etmeden kendi görüşüme göre içtihad eder, hüküm veririm, dedi.

Bunun üzerine, Peygamberimiz Aleyhisselam, eliyle Muaz b. Cebel'in göğsünü sığayarak:

- Hamd olsun O Allah'a ki, Resûlullahın elçisini Resûlullahın hoşnut olacağı şeye muvaffak kıldı, buyurdu.

İşte bu sıralama İslam'da bir usul oldu. Alimler, müçtehitler bu metot ile hüküm verdiler. Bugün de dünyanın bütün sorunları bu yöntemle çok rahat bir şekilde çözüme kavuşur. Yeter ki insanlar İslamiyete razı olsunlar.

Allah İçin Fedakârlık

Peygamberimiz Aleyhisselam, yanında Muhacirlerden ve Ensardan bazı kişilerle Muaz b. Cebel'i uğurlamaya çıktı.

Muaz b. Cebel hayvan üzerinde gidiyor, Peygamberimiz Aleyhisselam ise yanışına yaya yürüyor ve kendisine bazı tavsiyelerde bulunuyordu.

Muaz b. Cebel:

- Yâ Rasûlallah! Ben binitliyim, sen ise yaya yürüyorsun! Ben de inip seninle ve senin ashabınla birlikte yürüsem olmaz mı? dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

- Ey Muaz! dedi, Allah yolunda attığım şu adımlarım için sevap umuyorum!

Peygamberimiz Aleyhisselamın Muaz b. Cebel'e bazı emir ve tavsiyelerde bulundu. Bu emir ve tavsiyeler aşamalı idi. Belli bir tertip içeriyordu. Zaten bizim konumuz da bu değil miydi? İşte bu hikayeyi bu örneği sunmak için anlatıyoruz zaten.

Peygamberimiz Aleyhisselam, Muaz b. Cebel'e anlattı:

- Sen, Ehl-i Kitab olan bir kavme gidiyorsun. İmdi, onları Allah'tan başka ilah olmadığına, benim de Resûlullah olduğuma şehadet getirmeye davet et! Eğer bu hususta sana itaat ederlerse, kendilerine bildir ki, Allah onlara her gün ve gecede beş vakit namazı farz kılmıştır. Eğer sana bu hususta da itaat ederlerse, onlara bildir ki, Allah kendilerine zenginlerinden alınıp fakirlerine

verilecek bir zekatı farz kılmıştır. Eğer sana bu hususta da itaat ederlerse, sakın mallarının en kıymetlilerini alma! Mazlumun duasından sakın! Çünkü bu dua ile Yüce Allah arasında perde yoktur!

Musa b. Talha b. Ubeydullah, Peygamberimiz Aleyhisselamın Muaz b. Cebel'i Yemen'e göndereceği sırada yazdığı yazıda buğday, arpa, hurma, üzüm ve darıdan sadaka alınmasının yazılı olduğunu okuduğunu söyler. Peygamberimiz Aleyhisselamın hayvan zekat miktarları hakkında Muaz b. Cebel için yazdırmış olduğu yazı Emevî halifesi Ömer b. Abdülaziz'in eline geçmişti. Gerektikçe getirilip okunmakta idi.

Ağlatan Ayrılık

Peygamberimiz Aleyhisselamın Muaz b. Cebel ile ayrılmadan evvel onun isteği üzerine son birkaç öğüt ve tavsiyeler daha verir:

"Ne halde veya nerede olursan ol, Allah'tan kork. Günahın arkasından hemen haseneyi (iyilik ve sevabı) yetiştir ki, onu yok etsin! "İnsanlara güzel ahlâkla muamele et! Ey Muaz! Sen ki, Kitab Ehli bir kavmin üzerine gidiyorsun! Onlar senden Cennetin anahtarının ne olduğunu soracaklardır. Onlara: 'Cennetin anahtarı, Lâ ilahe illallahu vahdehu lâ şerike leh'dir, de. Allah için tevazu göster, Allah seni yükseltir. Sakın iyice bilmedikçe hüküm verme! Sana müşkil, karmaşık gelen işi ehline sor, danış, utanma! En sonra ictihad et! Muhakkak ki, Allah, doğruluğuna göre seni muvaffak kılar. İşler sana karmakarışık gelirse, gerçek sence belli oluncaya kadar bekle, yahut bana yaz! Bu hususta keyfine göre hareket etmekten sakın! Yumuşak davranmanı sana tavsiye ederim!

Peygamberimiz Aleyhisselamın en acı haberi en sona saklamıştı. Zamanı gelince onu da söylemek zorunda kaldı. Muaz b. Cebel'e kendisiyle bir daha görüşemeyeceğini ve bazı hadiseleri haber verdi:

- Ey Muaz! Hiç şüphesiz, sen bu yılımdan sonra benimle buluşamayacak, belki de şu Mescidime ve kabrime uğrayacaksın!

Muaz b. Cebel, Peygamberimiz Aleyhisselamdan ayrı düşeceğine son derece üzülererek ağlamaya başladı. Peygamberimiz Aleyhisselam:

- Ey Muaz! Ağlama! Feryad ile ağlamak şeytandandır. Ben seni yürekleri yufka olan bir kavme gönderiyorum. Onlar, hak üzerinde iki kere savaşıacaklar. Onlardan sana itaat edenler, sana asi olanlarla çarpışacaklar; hatta kadın kocasına, oğlu babasına, kardeş kardeşine öfkelenecek, sonra da İslâmiyete tekrar döneceklerdir!" buyurdu.⁸

Çok İlginç Bir Örnek

Hz. Peygamber inanç ve prensiplerine ters düşen hareketleri yapan gençlere bile kaba davranmamış, onları utandıracak tarzda tenkit etmemiş, hatalı olduklarını uygun bir biçimde ifade etmiştir.

Mesela Allah Rasûlü'nun en sevdiği gençlerden biri olan Usame b. Zeyd, hırsızlık yapan bir kadını affetmesi için aracı olarak Rasûlullah'a geldi. Daha doğrusu bu konuda bazı sahabilerin gazına gelerek bir toyluk yaptı. Suçlu bir kadının, asalet sahibi ve değer verilen önemli bir kişi olduğu için suçunu görmezden gelinmesi isteği, Hz. Peygamber'i son derece kızdıracığını bilenler, bunu kendileri yapmıyor da, toy bir delikanlıya yaptırmaya çalışıyorlardı. Olayı bize Hz. Aişe annemiz anlatıyor:

Benî Mahzûm kabilesinden hırsızlık yapan bir kadının durumu Kureyşlileri çok üzmüştü. Onlar:

- Bu konuyu Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ile kim konuşabilir, diye kendi aralarında müzakere ettiler.

Bazıları:

⁸ Bkz. M. Asım Köksal, İslam Tarihi, Köksal Yayıncılık: 7/517-518.

– Buna Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’in sevgilisi Üsâme İbni Zeyd’den başka kimse cesaret edemez, dediler.

Üsâme, onların istekleri doğrultusunda Resûlullah ile konuştu. Bunun üzerine Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem Üsâme’ye:

– “Allah’ın koyduğu cezalardan birinin uygulanmaması için aracılık mı yapıyorsun?” diye sordu.

Üsâme hatasını anlamış ve mahcup olmuştu.

– Allah’tan benim bağışlanmamı dile yâ Resûlallah, dedi.

Peygamberimiz onun üstüne daha fazla gitmedi ama bu konuda söylemesi gerekenler vardı. Hemen ayağa kalktı ve halkı toplayarak şöyle hitap etti:

- Sizden önceki milletler şu sebeple yok olup gittiler: Aralarından soylu, mevki ve makam sahibi biri hırsızlık yapınca onu bırakıverirler, zayıf ve kimsesiz biri hırsızlık yapınca da onu hemen cezalandırırlardı. Allah’a yemin ederim ki, Muhammed’in kızı Fâtıma hırsızlık yapsaydı, elbette onun da elini keserdim.

Sonra bu kadının elinin kesilmesi için emir verdi ve onun eli kesildi.⁹

Böyle nazik bir konuda Hz. Peygamber hem mülkün temeli olan adaletin önemini ortaya koymuş, hem de genç Usame'ye, kötülöklere aracı olmamasını ima yoluyla tembih etmiştir. Halka da muhtaç oldukları bilgiyi tarihten örnekler sunmuş, ailesini de ortaya koyarak ne kadar kararlı olduğunu göstermiş ve adaleti yerine getirmiştir. Üstünlerin hukuku değil, hukukun üstünlüğünün gerekli ve geçerli olmasını en keskin bir biçimde öğretmiştir.

⁹ Buhârî, Enbiyâ 54, Megâzî 53, Hudûd 11, 12; Müslim, Hudûd 8, 9. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Hudûd 4; Tirmizî, Hudûd 6; Nesâî, Sârik 6; İbni Mâce, Hudûd 6.

Kabalık Kaçırır

Sevgili Peygamberimiz (sav)'in genç yaşlı demeden herkese yumuşak ve müsamahalı davranması, onun etrafında sevgiden haleler oluşmasına sebep olmuştur. Bu sayede İslam yayıldı. Bu sayede birlik ve beraberlik korundu. Onun bu yanını bilmemiz ve İslam'ı çağa sunarken aynı metodu kullanmamız gerekir. Bu iş taklir ile değil, o ahlakı benimseyip yaşamakla, insanlara fiilen göstermekle olur.

Hız. Peygamber, insanlığın olmasını gerektirdiği bütün erdemleri şahsında taşıyan birisidir. İnsanlık için bir merhamet abidesidir. Bu bir iddia değil, üstünde elbise gibi görülen bir durumdur. Bu gerçeğe Allah Teâlâ'nın şهادeti vardır. Kur'ân-ı Kerim'de şöyle buyurur:

“Andolsun size kendinizden öyle bir Peygamber gelmiştir ki, sizin sıkıntıya uğramanız ona çok ağır gelir. O, size çok düşkün, müminlere karşı çok şefkatlidir, merhametlidir.”¹⁰

“Allah'ın rahmeti sayesinde sen onlara karşı yumuşak davrandın. Eğer kaba, katı yürekli olsaydın, onlar senin etrafından dağılıp giderlerdi. Artık sen onları affet. Onlar için Allah'tan bağışlama dile. İş konusunda onlarla müşavere et. Bir kere de karar verip azmettin mi, artık Allah'a tevekkül et, (ona dayanıp güven). Şüphesiz Allah, tevekkül edenleri sever.”¹¹

Bu özelliklerle donanan Allah'ın Rasûlu, bir şey öğreteceği veya ikazda bulunacağı zaman önce karşısındakini yumuşatarak gönlünü kazanır, sonra söyleyeceklerini söylerdi. Yumuşak huyluluk anlamına gelen “hilm” sıfatına sahip olan Allah Elçisi, en kızılacak durumlarda bile soğukkanlılığını korumuş, karşısındaki muhatabı ikna yolu ile sinirlendirmeden bilgilendirme yoluna gitmiştir. Bizzat kendisi, öğretirken azarlamamayı öğütlemiştir.

¹⁰ Tevbe, 128.

¹¹ Ali İmran 159.

Bu Ne Cüret?

Az önce anlattığımız gerçeklere çok güzel bir örnek olay yaşandı Sevgili Peygamberimiz (sav)'in huzurunda. Bu olay öyle tabiri caizse yenilir yutulur bir durum değildi. İşin inceliklerini kavrayamayan insanlar olsa, böyle bir işe cüret edeni öfkeyle karşılar, dayak atmasalar bile en azından huzurlarından kovarlardı.

İşte o olay:

Bir gün, Peygamber Efendimizin (sav) huzuruna bir genç geldi. Peygamber Efendimizden (sav) zina etmek için izin istedi.

Artık hatasını anladığını görünce Hz. Peygamber, elini bu gencin omzuna koyarak, "Allah'ım, bunun günahını affet, kalbini temizle ve uzuvlarını günah işlemekten koru." diye dua etti. Bu genç, kendi ifadesine göre, bir daha hayatı boyunca kalbinde zina duygusuna yer vermedi.¹²

Allah Rasûlu'nun sahip olduğu hoşgörüyü, O'nun gençlere gösterdiği yumuşaklık ve müsamahayı daha iyi anlayabilmek için, kendisine gençlik hayatı boyunca on yıl aralıksız hizmet etmiş olan Enes b. Malik'in sözlerini hatırlamak yeterlidir. "On yıl Hz. Peygamber'e hizmet ettim. Bana bir defa bile 'öf' demedi. Yaptığım bir şey için, 'Niye bunu yaptın?' diyerek azarlamadı. O, ahlak bakımından insanların en mükemmeliydi."¹³

Ağlatan Hikâye

Söz iffet, şehvet ve zinadan açılınca şu hikayeyi yazmayı münasip gördük. Ebu'l Leys es-Semerkindî'nin "tenbih"inde ve bazı kitaplarda Cüleybib (ra) isimli bir sahabinin hikayesini okumuştum. Bazı yerlerde yukarıda zina için izin isteyen gencin bu olduğunu rivayet edilir. Bunun sıhhati hakkında bir şey diyemiyorum. Ancak "kıssadan hisse" kabilinden anlatmak istiyorum. Maksat ders ve ibret almaktır, dinde bir hüküm ortaya

¹² Ahmed b. Hanbel, Müsned, Beyrut, ts., IV, 256-257.

¹³ et-Tirmizî, a.g.e., IV, 368.

koymak değil. Öyle olsaydı, sıhhatini bilmediğimiz bir rivayeti anlatmazdık. Malum, ahlak ve fazilet anlatımında biraz genişlik vardır. Bu sebepten her okuduğumda uygulandığım ve bazen ağladığım şu hikayeyi yazmaktan kendimi tutamadım.

Peygamber Efendimizin (sav) yaptığı bu duadan sonra o genç bir iffet abidesi haline gelmiştir, ama daha önceki hayatı bilindiği için kimse ona kız vermek istemiyordu. Peygamberimiz (sav) de onu evlendirmek istiyordu.

Ancak “Tenbih”te okuduğum kadarıyla Cüleybib'in evlenememesinin sebebi hem yoksul, hem de dış görünüşü itibariyle biraz benilecek vasıflara uymuyordu. Boyu oldukça kısa, rengi esmer, yüzü bir hayli çirkindi. Görünüşe değer vermek bütün insanların zaafı olduğu için, o da pek kimseden iltifat görmezdi. Bu yüzden de bir türlü evlenememişti.

Cüleybib'in derdini ve değerini iyi bilen Rasûl-i Ekrem Efendimiz onu evlendirmek için fırsat kolluyordu. Medineli Sahabelerden birinin evlenme çağında bir kızı vardı. Bir gün bu zat ile baş başa kalan Nebiyyi Ekrem Efendimiz, ona:

- Kızına talibim, dedi. Kızını kendisi için istediğini zanneden Sahabi buna çok sevindi.

- Emrin başım üstüne, ya Rasûlallah! diye sevincini belirtti. Rasûlullah Efendimiz:

- Kızını kendim için değil Cüleybib için istiyorum, buyurunca, Sahabe durakladı:

- O zaman annesiyle görüşmem ve onun fikrini almam lâzım, dedi. Sonrada kalktı evine gitti. İçeri girer girmez hanımına:

- Kızına Rasûlullah talip oldu, dedi. Hanımı bu habere pek sevindi. Peygamber aleyhisselâmın kayınvalidesi olmak ne büyük saadetti. Onun bu aşırı sevincini gören Sahabi:

- Rasûlullah Efendimiz kızını kendisi için istemiyor, diye düzeltti. Bu defa kadıncağız şaşakaldı:

- Öyleyse kimin için istiyor? diye merakla sordu.

Kocası:

- Cüleybib için, deyince kadın büyük bir paniğe kapıldı:
- Ne, Cüleybib'e mi? Sen ne söylüyorsun? Kızımızı kimler istedi de vermedik. Hz. Peygamber Cüleybib'den başkasını bulamamış mı? diye ileri geri söylendi.

Karısının bu olumsuz tavrını gören sahabi, Rasûl-i Kibriya'nın yanına gidip kızlarını veremeyeceklerini söylemek üzere ayağa kalktı. Annesiyle babasının kendisine dair konuşmalarına kulak misafiri olan kızları, son derece şuurlu ve uyanık bir genç hanımdı. Onları uyarmak istercesine sordu:

- Beni evlendirmeniz için aracılık eden kimmiş?

Annesi:

- Peygamber Aleyhisselâm, dedi.

Kızları, hakkında en iyi kararı verdiklerini sanan annesiyle babasına hayretle sordu:

- Peygamber Aleyhisselâm beni birine uygun görüyor da, siz buna karşı çıkıyor ve Rasûlullah'ın teklifini geri çeviriyorsunuz öyle mi? Ve sözlerini şöyle tamamladı:

- Rasûlullah Efendimiz beni kime uygun gördüyse siz de uygun görün. Zira o benim aleyhime olacak bir şeyi yapmaz.

Daha sonra bu genç hanım Ahzab suresinin 36. âyetini hatırlattı:

"Allah ile Peygamber'i bir iş hakkında hüküm verdikten sonra, mü'min olan bir erkekle mü'min olan bir kadına, artık o işi kendi isteklerine göre seçme hakkı yoktur. Her kim Allah ve Rasûl'une karşı gelirse, apaçık bir sapıklığa düşmüş olur."

Kızlarının bu uyarısı üzerine, adeta uykudan uyanır gibi kendilerine gelen anne ve baba, ne büyük bir hatadan geri döndüklerini fark ettiler, kızlarına minnetle bakarak:

- Çok doğru söyledin, yavrum, dediler.

Uçurumun kenarından geri dönmenin sevinciyle Rasûlullah Efendimiz'in yanına koşan Sahabi, olup biteni kısaca anlattıktan sonra:

- Senin uygun gördüğün kimseyi biz de uygun görüyoruz. Kızımızı Cüleybib ile evlendirebilirsin, ya Rasûlallah, dedi.

Bu habere sevinen Rasûl-i Muhterem Efendimiz Peygamber tavsiyesini her şeyin üstünde tutan o anlayışlı kız için:

"Allah'ım! Onun üzerine hayırlar yağdır. Kendisine sıkıntısız bir hayat nasip et!" diye dua etti.

O günlerde bir savaş çıktı. Rasûlullah Efendimiz'in bizzat iştirak ettiği bu gazveye Cüleybib de katıldı. Zorlu bir savaş yapıldı. Bu savaşta Müslümanların önemli kayıpları oldu. Savaş bittikten sonra Nebiyyi Muhterem Efendimiz:

- Kayıplarınız var mı? Bir bakın! Dedi.

Ashab-ı Kiram kimlerin şehit düştüğünü tespit etmek üzere koşuştular. Sonra dönüp gelerek:

- Falan, falan, falan Sahabiler şehit oldu, dediler.

Rasûlullah Efendimiz:

- Bir daha bakın başka kaybınız var mı? diye sordu.

Sahabiler harp meydanını bir daha dolaştıktan sonra, geri kalan şehitlerin adlarını söylediler.

Hz. Peygamberin özellikle öğrenmek ve önemini diğer Sahabilerine de öğretmek istediği bir şehit vardı. Ondandır haber getirmelerini istiyordu. Belki de o şehit hayatında da önemsenmediği gibi ölümünden sonra da önemsenmiyordu. Fahr-i Cihan Efendimiz daha açık konuştu:

- Cüleybib'i aranızda göremiyorum. Haydi, bir araştırın! buyurdu.

Ashab-ı Kiram, savaş alanına bir daha koşuştular. Devirdiği yedi müşrikin arasında şehit düşen bedenini gördüler. Koşup Hz. Peygamber'e durumu haber verdiler. Kâinatın Efendisi, fakirlerin

hamisi Rasûlullah (s.a.v.) hemen oraya geldi. Kolları adeta budanmış olan şehid Cüleybib'i kollarına aldı:

- Yedi kişi öldürmüş, sonra da onu şehit etmişler. Bu gördüğünüz zat bendendir; ben de ondanım, buyurdu. Cüleybib için kabir kazdılar. Rasûl-i Kibriya onu mübarek elleriyle kabrine koydu.

İşte o gün herkes Cüleybib'in Allah ve Rasûl'ü katında ne kadar ehemmiyetli olduğunu anladılar. Dul kalan hanımıyla evlenmek ve böylece Cüleybib'in hayır ve hasenatlarından hissedar olmak için birbirleriyle yarıştılar. Rivayet edildiğine göre, o güne kadar dul kalan hiçbir kadının bu kadar çok talibi olmamıştır.

Allah şefaatlerine nail eylesin!¹⁴

İnsanları Hep Sevindirirdi

İnsanların kalbine sevinç koymak, onları sevindirerek mutlu etmek, güzel ahlak olduğu kadar Allah Teâlâ'nın muhabbet ve mükafatını da kazandıran bir iştir. Buna vesile olan her şey övülmüş ve teşvik edilmiştir. Bu bazen bir selamdır. Bazen bir hediye, bir güzel ikramdır. Bazen tatlı dil, güler yüzdür. Bazen de hasta veya sağ, bir ziyarettir. İşte sizlere basit ama değerli bir örnek:

Hz. Ali şöyle anlatıyor:

“Ben, Cafer ve Zeyd birlikte Rasûlullah'a vardık. Hz. Peygamber Zeyd'e:

- Sen bizim kardeşimiz ve arkadaşımızsınız, dedi. Bunun üzerine Zeyd, sevincinden sıçrayarak çıktı.

Sonra Hz. Peygamber Cafer'e:

¹⁴ Bu kıssayı alıntıladığımız site, kaynak olarak şu eserleri vermiş: el-Müsned, Ahmed b. Hanbel; Sahih-i Müslim; Fezailu's-Sahabe, s. 191. Bkz.

https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=1170429213006146&id=644172012298538&substory_index=0

- Sen şekil bakımından da, ahlâk bakımından da, bana benziyorsun! dedi. Bunun üzerine Cafer de Zeyd gibi sıçrayarak sevincini gösterdi. Sonra bana:

- Sen benden, ben de sendenim, dedi. Ben de sıçrayarak Cafer'in arkasından gittim¹⁵. Rasûlullah'tan bu kelimeyi işittim ya, eğer Arap yarımadasının kızıl develerinin hepsi bana verilse onunla değişmem."¹⁶

İnsana olan bu değer veriş acaba nedendi?

Çünkü İnsan Değerli

İslam insana, gerek yeryüzünde halife olarak yaratılması,¹⁷ gerek emaneti yüklenmesi¹⁸ bakımından değer vermiş, onun en güzel biçimde yaratıldığını¹⁹ ve mükerrem kılındığını bildirmiştir.²⁰ Kainat onun emrine amade kılınmış, hizmetine verilmiştir. Salih amellerin de en büyük bölümü ahlaktır. Bir yerde insanın üstünlüğü, ahlaken üstünlüğüne bağlıdır. Allah Teala: "Sizin en değerliniz, Allah'tan en çok sakınanınızdır."²¹ buyurmaktadır. Gerçekten İslam'da üstün insan, ahlaken bütün insandır.

İman, amel ve ahlak olmadıktan sonra insanın bir yerde hayvanlardan bir farkı kalmayacaktır. Zira o takdirde bütün himmet ve gayreti, yeme, içme ve cinsel şehveti giderme şeklinde onlarinkinden pek farklı olmayacaktır.²²

Üstelik zararları da, elindeki kabiliyet, akıl, ilim ve teknik sebebiyle daha fazla ve daha korkunç olacaktır.

¹⁵ Heysemi, IX/272; Müntehab, V/130.

¹⁶ Müntehab, V/122, 130.

¹⁷ Bakara, 30, En'am, 165.

¹⁸ Ahzab, 72.

¹⁹ Tin, 4.

²⁰ İsra, 90.

²¹ Hucurat, 13.

²² Muhammed, 12.

KALP KAZANIR GÖNÜL YAPARDI

Kalbin Değeri

İnsanın asıl kimliği kalbindedir. İnsanın kemali gönül güzelliğinde, yürek zenginliğindedir. İnsanın aslı, özü, değeri, velhasıl her şeyi, göğsün sol tarafında, yumruk gibi, atarak kan dolaşımın temin eden organın bulunduğu yerde yaratılan, maddesi görülmeyen manevi organımızdır. Orası imanın merkezidir. İnsan ruhunun bütün donanımı, sevgi ve nefret gibi duyularının merkezi de orasıdır. Beden ikliminin sultanıdır. Vücutta onun buyruğu geçer. Bütün organlara o hakim olur.

Aynı zamanda Allah Teâla'yı en iyi bilen ve hisseden de orasıdır. "Gerçek mü'minler yanlarında Allah zikredilince kalpleri titreyenlerdir"²³.

"Şüphesiz maddi gözler köretmez ama göğüslerde olan kalpler körelir".²⁴

"İnananların kalpleri Allah'ı anmakla yatıştır. İyi bilin ki kalpler ancak Allah'ı anmakla yatıştır" (er-Râd, 13/28). "Allah onların kalplerini ve kulaklarını mühürlemiştir"²⁵.

Bu âyet-i kerimeler imanın kalple alâkalı olduğunu anlatmaktadır. Aynı konuda bir başka âyette şöyle buyurulmuştur:

²³ Enfâl, 8/2.

²⁴ Hacc, 22/46.

²⁵ Bakara, 2/7.

"Hayır, onların işleyip kazandıkları şeyler kalplerinin üzerine pas olmuştur".²⁶

İslam'da kalb veya gönüle çok geniş yer verilmiştir. Allah sevgisinin muhafaza edileceği yer, sevgi, şefkat, merhamet, muhabbet, kin ve nefretin hissedildiği ruhun ulvî bir özelliği olduğu kabul edilmiştir. Önemine bakar mısınız:

"İnsan vücûdunda bir et parçası vardır o düzelirse bütün vücud düzelir, o bozuk olduğunda bütün vücud ifsâd olur. İyi bilin ki, işte o et parçası kalbtir".²⁷

Ma'rifet yani Allah'ı bilmek ve tanımak kalbin işidir (bk. Buhârî, İmân, 13). Hased, gazab ve nefret gibi kötü duyular kalpte bulunduğu gibi imân, Allah korkusu, hilm ve takva da kalbe ait fiillerdir (Nesâî, Cihâd, 8; Müslim, İmân, 230; Tirmizi, Fiten, 26; Ahmed b. Hanbel, V, 71).

İyi bir Müslüman olmak, Allah Teâlâ ile iyi bir ilişki kurmak, ona sesimizin duyurulması, yalvarmalarımızın kabul kabul edilmesi içinde gerekli olan da yine kalbin "selim" kılınmasıdır. Yani kötü duygu ve hasletlerden uzak tutulması, iyi huylarla bezenmesidir. Bundan dolayı örneğimiz ve önderimiz Hz. Peygamber (s.a.s) dualarında Allah Teâlâ'dan selim bir kalb istemiş ve bunu ümmetine öğretmiştir.²⁸

Mü'mine yakışan "selim bir kalp" nasıl olur?

Allah Teâlâ'nın emir, yasak ve tavsiyelerine uyan bir kalp "selim" demektir. Öyleyse kalb'e Allah Teâlâ'nın iman ve sevgisini yerleştirmek için, onu bunun dışında kalan masiva muhabbetinden korumak gerekir. Yani mal, mülk, para, şan, şöhret, makam, mansıp gibi dünyalık şeylerin muhabbetinden uzaklaştırmaktır. Fâni olan her şeyin sevgisi geçici, yalnızca Allah sevgisi bâkidir.

²⁶ Mutaffifin, 83/4.

²⁷ Buhârî, İmân, 39; Müslim, Musâkât, 107; İbn Mâce, Fiten, 14.

²⁸ Buhârî, Deâvât, 33, 44; Müslim, Deâvât, 49

Bunun en büyük alameti de, mahlukata halikin rızasını kazanmak için şefkatli ve merhametli olmaktır. Kalb ile ilgili olarak Türkçe de "Kalp kırmak, gönül almak, gönülden gönüle yol varmış ve kalbini kazanmak" gibi deyimler bir hayli fazladır. Bu da kalbin en büyük vazifelerinden birisini göstermektedir.

İmanın yerinin kalb olması, aynı zamanda imânsızlığın ve küfrün yerinin de kalp olduğunu göstermez mi?

Bundan dolayı âyet-i kerimede Allah'ın kâfirlerin kalplerini mühürlediği anlatılmıştır. Kalbin nasıl mühürlendiği meselesine gelince, mühür zarf, kap ve örtü gibi şeylerde olur. İnsanların kalpleri ulvî ilimlerin ve bilgilerin kabı zarfı gibidir. Nitekim bir hadis-i şerifde Hz. Peygamber (s.a.s) şöyle buyurmuştur:

"Kul bir hata yaptığında kalbinde siyah bir leke olur, eğer günah işleyen döner, tevbe ederse kalbi parıldar. Eğer tekrar günah işlerse bu siyahlık kulun bütün kalbini kaplar. İşte bu Allah Teâlâ'nın "Hayır, doğrusu onların yaptıkları kalplerini paslandırmıştır" (el-Mutaffifin, 83/14) âyetinde anlatılmıştır"²⁹.

İşte kalbin mühürlenmesi bu şekilde olur. Başlangıç itibariyle ve sebep olması cihetiyle, kalbin mühürlenmesi kulun kendi hür iradesi, istemesi, tercih etmesi, yani kelâmî ifadesiyle kendi "kesbi" iledir. Yaratan Allah olması cihetiyle, kulun istemesine göre Allah Teâlâ da yaratır. Dolayısıyla kul kendi istek ve iradesiyle tercih edip yapmaya teşebbüsünden sorumludur. Yaptıkları iyi ise mükafat alır, kötü ise ceza görür.

Dil Kalbin Tercümanıdır

Hasseten dil terbiyesi, üslup güzelliği fevkalade önemlidir. İnsanlarla barış ve huzur içinde iyi ilişkiler kurmaya sebep olur. Dilimizi koruyamama ise bazen başımıza olmadık kilim giydirebilir. Daha da kötüsü, bazen bu yüzden bilerek veya bilmeyerek kalp

²⁹ Tirmizi, Tefsiru Sûre, 83, 1.

kırdığımız, gönül yıktığımız da olabilir. Sivri dilimizle istemeden de olsa birilerini üzdüğümüz, incittiğimiz olabilir. Daha kavgaları, gürültüleri, savaşları ve sonuçta sayılamayacak kadar azap çektirmeleri saymayalım.

Hz. Safiyye annemizin bu husustaki sözleri, bizzat kendisinin yaşadıklarıdır. Hani, “canlı şahidi” deriz ya, işte öyle. İsterseniz önce onu ve Hayber Fethini kısaca hatırlayalım.

Hz. Safiyye

Hz. Safiyye (r.a) Sevgili Peygamberimiz Hz. Muhammed (s.a.s)'in hanımlarından, yani Kur'an ifadesiyle “ümme'hâtül-Mü'minin", yani “mü'minlerin anneleri”nden birisidir. Huyey b. Ahtab adında Medine'deki yahudilerden Nadiroğullari kabilesi reisinin kızıydı. Huyey, Hz. Peygambere (s.a.s) onun son peygamber olduğunu bilerek karşı çıkmıştı. Hatta müşriklerle işbirliği görüşmeleri de yapmıştı. Bu düşmanlığı fiili suikasta dönüştürdüklerinde müslümanlar tarafından Medine'den uzaklaştırıldılar.

Bu sürgünden sonra bu kabilenin bir kısmı Hayber tarafına gitmişti. Ahzab savaşında, Huyey de hücum edenlerle beraber gelmiş ve Kureyzaogullarını müslümanların aleyhine kışkırtmıştı.

Hayber'de yaşayan Safiyye, Hayber savaşında eşi ve babasıyla birlikte kardeşini de kaybetmişti. Kendisi de savaş esirleri arasındaydı. Hz. Peygamber Efendimiz, Yahudiler ile bir anlaşma imzaladıktan sonra Safiyye'ye İslâm ve Yahudilik hakkındaki görüşünü sordu. Müslüman olması hâlinde kendisiyle evleneceğini, Müslüman olmadığı takdirde serbest bırakıp ailesine göndereceğini söyledi.

Annemiz Oluyor

Öldürülmeyeceğini artık kesinlikle bilen Hz. Safiyye (r.anha) korkusuzca içinden gelerek şöyle dedi:

“Ey Allah'ın Rasûlü! İslâm'ı arzu etmiş ve sen davet etmeden önce seni tasdik etmişim. Babam da senin davanın doğruluğunu itiraf ederdi. Fakat ırkçılık onu götürdü. Ben Allah'tan başka ilâh olmadığına ve senin Allah'ın Rasûlü olduğuna kesinlikle inanıyorum”.

Onun İslamiyet'i kabul etmesi üzerine Peygamber Efendimiz (sav) onu önce âzat etti. Sonra “hürriyetine kavuşmasını” “mihri” sayarak nikahladı. Hayber seferinin tamamlanmasından sonra Medine'ye dönerken bir konak yerinde onunla evlendi.

Şu İnceliğe Bakar mısınız?

Evet, çok zorlu bir fetihtir Hayber. Ama sonunda zafer Müslümanlarıdır. Mümbit arazilerin gelirini Peygamber Efendimizin (sav) ve İslamiyetin aleyhinde paralı asker toplamaya harcayan fitne yuvası Hayber, Yahudilerin elinden alınmıştır. Artık orası zengin bir barış yurdu. Esirler arasında reisinin kızı Safiyye de vardır. Peygamberimiz onlarla iyi ilişkiler kurmak, gönüllerini almak ve İslam'a ısındırmak için onunla evlenir. Hz. Peygamber, mecbur kalmadıkça savaşmaz, savaş olmuşsa ise, “mağluplarla uzlaşma ve anlaşma” anlayışının bir gereği olarak sonunda güzel bir hareketle karşı tarafın gönlünü almaya çalışırdı. Hayber savaşı sonrasında da Yahudi topluluk ile Müslümanlar arasında olumlu bir irtibatın başlamasını temin maksadıyla bu hanım ile nikâhlanmaya karar vermişti.

İşte o günlerden bahsederken şöyle der annemiz:

- Ben ahlâk bakımından Resûlullah'tan, daha güzelini görmedim. Beni geceleyin Hayber'de devesinin terkesine almıştır. Ben arada sırada dalıyordum. Başım tam eyerin sonuna değdiğinde o, eliyle başımı ovalar “Ey kadıncağız! Biraz sabret” derdi. Sahba'ya geldiğimizde “Ey Safiyye! Senin kavminin başına

getirdiğimizden özür dilerim. Onlar bana şöyle böyle dediler, şöyle böyle yaptılar” dedi.³⁰

Safıyye akıllı bir kadındı ve bütün macerayı biliyordu. Bu yüzden ne eşine, ne de Müslümanlara bir kını yoktu. Ama vaziyetin nezaketi de ortadaydı. İşte Sevgili Peygamberimiz (sav)’in hassasiyetine bakınız ki, en muhtaç olduğu bir zamanda, her şeyin farkında olmasına rağmen, onun gönlünü almak ve yeni girdiği ortama ısındırmak için çabalıyordu. Halbu ki o galip bir komutan idi. Orduları zafer kazanmış bir devlet başkanı idi. Esirler arasından alıp evlendiği bir zavallı kadına açıklama yapmak zorunda değildi. Fakat o tutmuş, savaşın haklı sebeplerini sayıyor ve ne de olsa kaybettiği yakınları için bir kadından özür diliyor, kalbine huzur ve sevinç koymaya çabalıyor!

Şu inceliğe, şu zarıflığa, şu kibarlığa, şu nezakete bakar mısınız?

Büyüksün ya Resulullah (sav), çok büyüksün ey efendimiz!

İrkçılık Haram

Hz. Rasûlüllah (sav) Hz. Safıyye'ye hürmet ve sevgide özen gösterirdi. Çünkü çok meziyetleri olan güzel ve asil bir hanımdı. Bu yüzden zaman zaman Peygamber Efendimizin (sav) diğer eşleri tarafından kıskanıldığı ve incitildiği olmuştur. Ama o kavga yerine sabrı seçmiştir. Durumun farkına varan Sevgili Peygamberimiz (sav)’in öyle güzel iltifatlarına mazhar olmuştur ki, sevinci üzüntüsünden kat be kat fazla olmuş, adeta buna vesile olduğu için olaya da onlara da memnun kalmıştır.

Hz. Safıyye (r.anha) faziletli, ibadete düşkün, yumuşak huylu, cesur ve cömert bir hanımdı. Sağlığında evini sadaka olarak bağışlamıştır. Kahramanlığına bakınız ki o, isyancılar Halife Osman (ra)’ın evini kuşattığında ona yiyecek götürmüş, buna engel

³⁰ Bkz. Heysemi, Mecmau’z Zevaid, IX. 15 (Taberani, Safıyye’den).

olunması üzerine evinden Hz. Osman (ra)'ın evine bir tahta uzatarak ona su ve yemek göndermeye devam etmiştir.

Her neyse, biz asıl mevzuya dönelim ve Peygamber Efendimizin (sav) güzel ahlakını anlatan ona iltifat dolu iki örneği sunalım:

Hz. Safiyye (r.anha)'nin Yahudi bir aileden gelmesi Hz. Peygamber'in diğer hanımları arasında konu olmuş, Hz. Âişe (r.anha) ile Hz. Hafsa (r.anha)'nın bunu ima ederek kendilerinin Rasûlullah (sav) ile aynı soydan geldiklerini söylemelerine üzülmüştür. Durumu Hz. Peygamber'e arz ettiğinde, Allah Rasûlü (sav) şu sözleriyle onu hem teselli etmiş, hem de sevince boğmuştur:

“Benden nasıl daha hayırlı olabilirsiniz ki, eşim Muhammed, babam Harun, amcam Musa'dır deseydin ya!”³¹

Sen misin Öyle Diyen?

Yine bir hac yolculuğunda Safiyye (r.anha)'nin devesi hastalanınca Rasul-i Ekrem (sav) diğer bir hanımı Zeyneb bint Cahş (r.anha)'a yanında bulunan fazla develerden birini ona ödünç vermesini söylemişti.

Zeynep de nazlı bir annemizdi. Kim bilir nasıl bir duygu ile verdiği cevap hiç hoş değildi:

“Devemi bir Yahudi'ye mi vereceğim?”

Hz. Peygamber (s.a.s) onun bu sözünden çok müteessir olmuş ve Hz. Zeyneb ile üç aya yakın yanına gidip görüşmemiştir.³²

Laf yapayım derken gaf yapan Zeynep annemiz fiilen aldığı bu acı karşılıktan ötürü kim bilir ne kadar üzülmüşse, muhtemeldir ki Sayye annemiz de bu koruma karşısında o kadar teselli bularak sevinmiştir!

³¹ Tirmizî, Menâkıb, 63; İbn Sa'd, et-Tabakât, II, 108, VIII, 127; İbn Abdilberr, el-İstîâb, IV, 1872.

³² Ahmed b. Hanbel, Müsned, VI, 337–338; İbn Sa'd, et-Tabakât, II, 108, VIII, 127.

Kalbi Korumak

Kalp durmadan deprenir. Durduğu yerde durmaz bir türlü. “Şurada dur” dersin, ama söz dinleyen kim? Durmadan dolaştığı, alt üst olduğu için ona “kalbolmak, evrilip çevrilmek fiilinden türetilmiş olan “kalp” ismini vermişler. Öyle değil mi?

Mesela namaza duracaksın. Kalbine dersin ki:

- Bak Allah Teâlâ'nın huzurundayız. Namaz bitene kadarhaya ve haşyetle burada duracağız.

- Tamam! Der.

Ama bir bakmışsın ki yerinde yok. Çarşı pazara gitmiş, etrafa bakınıp geziyor, alış veriş yapıyor. Veya birisine plan kuruyor cevap hazırlıyor. Tutar kulağından huzura getirirsin, ama en ufak bir dalgınlıkta çaktırmadan arazi olmuştur.

Ne çekeriz bu kalbin elinden!

Yapma dersin yapar. Etme dersin, eder. Elden ne gelir. Olmadık düşünceler, emeller, mali hülyalar, kuruntular, planlar, programlar... Altı yok üstü yok.

O yüzden en büyük marifet kalbi ıslah ve terbiye etmek, onu temiz tutmak, huzurda edeple oturmasını sağlamaktır. Bunu başaranı büyük veli derler. Onlar, kalbin kapısında duran ve içeriye hiçbir yabancı ve zararlı girmesine izin vermeyen bahtiyarlardır. Onlar her dem Allah ile olma sırrına erenlerdir. Onlar kalpleriyle yol alan maneviyat erleridir. Onlar yüce dosta gitmekten başka maksadı olmayan, ondan aldıkları zevki başka yerde bulamayan azizlerdir. Bize düşen de onlara benzemek için “belki bir gün taklidimiz tahkike erer” ümidiyle tuşsuz taş yalamaktır.

Her neyse, buraya nereden geldik ya hu?

Peygamberimizin Endişesi

Ha, Safiyye anamızdan. Hemen anlatalım. Hani yapılan bütün işlerde kalbi korumak vardı ya, işte insanların kalbini de korumak bizim vazifemizdir. “Yahu biz kendi kalbimizi koruyamazken...”

diye hemen itiraz etmeyin, netice aynı kapıya çıkar. Bakın, sui zannına sebep olacak tavır ve hareketlerden kaçınılması gerekir değil mi?

Evet!

Peki niçin?

Başka insanların kalbini korumak için. İşte buna dair peygamberimizin şu hadisi Hz. Safiyye (r.anha) anamız yüzünden rivayet edilmiştir:

Hz. Peygamber'in zevcesi Safiyye (r.anha), Ali b. Hüseyin'e şöyle haber verdi: Peygamber mescitte (itikafta) bulunuyordu. Kadınları da yanında idiler. Hava kararmış, gece bastırmıştı. Kadınlar, evlerine doğru yürüdüler. Peygamber, Huyey kızı Safiyye'ye hitaben:

- "Acele etme de seninle gideyim" dedi.

Safiyye (r.anha)'nin odası Mescide bitişik değil, biraz uzakta Umame'nin evinde idi. Derken Peygamber Efendimiz Safiyye ile birlikte dışarı çıktı. Bu sırada Ensar'dan iki kişi ile karşılaştı. Onlar Peygamber'e baktılar, sonra da ileri geçtiler. Peygamber onlara:

- "Buraya geliniz. Bu kadın, Huyey Kızı Safiyye'dir" buyurdu.

Onlar:

- "Aman Ya Rasûlallah, biz böyle bir şey düşünmeyiz." dediler.

Hz. Peygamber:

- "Şüphesiz şeytan, insanın bedeninde kanın aktığı yerde akar. Ben, şeytanın gönüllerinize bir şüphe atmasından endişe ettim." dedi.³³

³³ Buharî, İtikâf, 11-12.) (Bu konuda ayrıca bk. Ayşe Abdurrahman, Terâcimü Seyyidâti Beyti'n-Nübüvve, Kahire ts. s. 367-374; Kazıcı, Ziya, Hz. Muhammed'in Aile Hayatı ve Eşleri, İstanbul 2003, s. 299-304; Uraler, Aynur, "Safiyye", DİA, XXXV, 474-475.

Allah Korusun

Bakar mısınız şefkat ve merhamete! Eşini karanlıkta evine kadar götürüyor. Ve bakar mısınız kalpleri korumaya! Ashabını nasıl da esirgiyor. Çünkü şeytan boş durmaz. Ya onların kalbine bir pislik atarsa? Ya, “Peygamberimizin yanındaki kimdi? Yoksa o da yabancı kadınlarla düşer kalkar mı?” gibi iğrenç bir düşünce ile imanlarını ellerinden alırsa? Öyle ya, Peygamber Efendimizin (sav) hakkında böyle düşünmek küfürdür.

Ya bir de bunu tutup ulu orta konuşurlarsa? Bunu da münafıklar duyarsa? Ortalığı yaygaraya boğarlarsa?

“Olur mu?” demeyin lütfen. Masum Hz. Aişe annemize atılan iftirayı duymadınız mı? Sevgili Peygamberimiz (sav)’in, Hz. Aişe’nin, anasının ve babasının, samimi ashabı kiramin haftalarca kan ağladığını duymadınız mı? Kur’an-ı Kerim’de okurken veya sohbetlerde bu kıssayı dinlerken zaman zaman sizin de ağladığınızı olmuyor mu?

O yüzden ne güzel davranmış Peygamber Efendimiz (sav). Ne güzel örnek olmuş ashabına, ümmetine, öyle değil mi?

KALBİN MEYVESİ TEVAZU

Tevazu Nedir?

Tevazu, alçak gönüllü olmak, kendini beğenmiş, (ucb) kibirli ve gururlu olmamaktır. İnsanın nefsinin hakkın huzurunda kulluk mevkiine koyması ve kendisi gibi hakkın kulları olan halka karşı şefkatli ve merhametli olmasıdır. Küçük büyük kimden olursa olsun, haktan gelen hak söz ve işi, Hak için kabul etmektir. Hak karşısında eğilmek, hakkı kabullenmek, hakka karşı diklenmemektir.

Tevazunun tefriti, yani azlığı ve kıtlığı, büyüklük göstermek, kibirlenmek, kendini beğenerek başkalarından üstün görmektir. İfratı ise tezellül, mezellet dediğimiz aşâğılık ve bayağılık hale düşmek, zilleti kabullenmektir. Kendini rezil ve rüsva eden zilleti şahsiyetine layık görmektir. İzzetsizlik, haysiyetsizlik ve şahsiyetsizliktir. Tevazuun makbul olanı, yaltaklanma ve hisset derecesine düşürülmemenidir. Çünkü, her şeyin iki tarafı, ifrat ve tefriti, yani aşırılığı ve kıtlığı vardır ve bunlar makbul değildir. Makbul olanı, mutedil ve muvazeneli olanıdır. Yani azlık ve aşırılık uçlarından uzak, orta derecede, itidal ve dengeli olanıdır. Bunun ilkesini de “her hak sahibine hakkını vermektir” diye tespit edebiliriz. Bu yüzden tevazu da aşırılıklardan uzak, ifrat ve tefritin tam ortasında, orta yolda duran güzel bir huydur.

Tevazu, özellikle makam ve rütbe sahibi insanlara yakışır. Onlarda daha bir belirgin olur ve güzel durur. Ancak vakar ile kibir karıştırılmamalıdır. Mütevazı olan vakur da olabilir. Olmalıdır da.

Yoksa makamın ağırlığını koruyamaz. Bu da düzenin bozulmasına sebep olur.

Makam sahibi bir kişinin tevazu göstermesi, olgunluğun zirvesidir. Zira o şahıs artık şahsiyetini bulmuş, kendi içinde huzur ve kemali yakalamış, kendisine güven gelmiş bir insandır. Ancak böyle birisi rahat bir şekilde kendisini mütevazi olarak halka sunabilir.

Malumdur, dünyada ele geçen nimetler, mallar, rütbelere, mevkiiler, insana Allah Teala'nın birer lütuf ve ihsanıdır. Mevki ve servet sahiplerinin tevazu göstermeleri, onların işte ehil, ahlakta kamil ve olgun olduklarını gösterir. Bunun tam tersi durumda tevazuya dikkat etmek gerekir. Çünkü maddî manevî bir menfaate kavuşmak veya bir zarardan korunmak için tevazu göstermeye tabasbus, yaltaklanma ve müdahane, yani yağcılık denir. Vermediğinde arkandan söven dilencilerin verdiği seni övmeleri elbette tevazu değildir. Belki çok çirkin bir huydur.

Meyveli ağaç dallarının yere sarkması tevazuya, meyvesiz kavakların başını dikip semaya seyretmesi tevazu ve kibire hep misal olmuştur. Allah Teâlâ'nın mütevazı kulları sevdiğini biliriz. Kıymet bilenin yanında da tevazu kadri yüceltir, muhabbet ve teslimiyete vesile olur.

Tevazu, toplumda sevginin, saygının, barış ve huzur içinde yaşamının, insanlar arası münasebetlerde uyumlu olmanın sebebidir. Onun olduğu yerde kavga, gürültü olmaz, ırkçılık ve asabiyet bulunmaz. İnsanlar huzur içinde, dirlik ve düzen içinde yaşarlar. Hal böyle olunca, Peygamberimizin "Tevazu edene müjdelere olsun!" demesi aynı zamanda onların yaşadığı toplumu da geçerli olmuş oluyor, öyle değil mi?

Tevazu sahibi olmak demek, kendini başkalarından aşağı görmek demek değildir. Horlanmayı, aşağılanmayı, zelil ve zebun olmayı kabullenmek değildir. O yüzden tevazu layık olana yapılıdır. Nasıl ki adalet, bir şeyi yerine koymak, zulüm de bir şeyi yerine

koymamaktır, aynen öyle, tevazuyu da layık olmayanda harcamak, onu israf etmektir, doğru değildir. Buna binaen tekebbür edene, yani kibirli davranana karşı tekebbür edilebilir. “Kibir sahibine tekebbür etmek, sadaka vermek gibi sevaptır”. Kibir sahibine karşı tevazu eden kimse, kendisine ve tevazuya zulüm etmiş olur. İşi gücü İslam ve Müslümanlara düşmanlık eden bir kafir veya bid’atçıya tevazu gösterilir mi? Mağrur ve mütekebbir amirlere ve zenginlere karşı tevazu gösterilir mi? böyle bir davranış, zilletin ta kendisidir.

Muhteşem Örnek

Bu açıdan da Sevgili Peygamberimiz (sav)’in muhteşem örneği ortadadır. Gerçekten de Peygamberimiz Aleyhisselam, makam ve mertebesinin yüceliği ile birlikte, insanların en tevazulusu ve en kibirsizi idi.³⁴ Üstelik Peygamberimiz Aleyhisselam zaman zaman kendisinin insanlardan ve sair peygamberlerden üstün tutulmasını önlemek için yer yer tedbir alır, konuşmalar yapardı. Böylece ashabını ve bütün Müslümanları, Hıristiyanların düştüğü felakete düşmekten korurdu. Çünkü onlar Hz. İsa için haşa “oğul ilah” derken, bunu güya bunu fart-ı muhabbetten, yani onu aşırı ve abartılı olarak çok sevmekten dolayı yapıyorlardı. Nitekim Peygamber Efendimizin (sav) bu yaptıklarının ne kadar yerinde olduğu daha vefat ettiği gün ortaya çıkmıştı. Çünkü ona olan sevgi en akli başında olan birisine bile “kim o öldü derse boynunu vururum, o ölmez” dedirtmişti. Fakat daka akli başında ve temkin sahibi çıkıyor, onu canından bin kere çok sevmesine rağmen, “Kim Muhammed’e tapıyorsa, bilsin ki o ölmüştür. Kim de Allah Teâlâ’ya tapıyorsa, bilsin ki o ölmez” diyordu.

Onun kendi konumunu açıkça ve cesurca ortaya koyduğu konuşmalarından bir ikisini hatırlayalım mı?

³⁴ Ahmed.Müsned, c. 2, s. 427, Buhârî, c. 6, s. 204, Müslim, c. 3, s. 1632, Ebu Dâvud.c. 3, s. 346, Tirmizî, c. 4, s. 377, İbn Mâce, c. 2, s. 108.

Bir gün şöyle demişti:

- "Sizden, ameli kendisini kurtarabilecek bir kimse yoktur!"

Denildi ki:

- "Yâ Rasûlallah! Senin de mi amelin kurtaramaz?"

Geçmişteki ve gelecekteki günahlarının Yüce Allah tarafından bağışlanmış olduğu kendisine müjdelenmiş bulunduğu halde (Feth: 1) şöyle buyurdu:

- "Allah tarafından bir mağfîret ve rahmet beni sarıp bürüyüp korumadıkça, evet, beni de amelim kurtaramaz!"³⁵

Hz. Hüseyin der ki: "Resûlullah Aleyhisselam:

'Siz, beni hakkım olan derecenin üzerine yükseltmeyiniz! Çünkü, Yüce Allah beni resûl edinmeden önce kul edinmiştir!' buyurdu."³⁶

Hz. Ömer'den: "Resûlullah Aleyhisselam buyurdu ki:

"Nasrânîlerin İsa b. Meryem Aleyhisselamı 'Allah'ın oğlu' diyerek haksız yere övdükleri gibi, siz de beni övmekte aşın gitmeyin iz. Şüphe yok ki, ben ancak bir kulum! Allah'ın kuluyum ve Resûlüyüm! O halde, bana 'Allah'ın kulu ve resûlü' deyiniz!"³⁷

Peygamberimiz Aleyhisselam, bir sefer sırasında, bir koyun kesilip pişirilmesini ashabına emretmişti. Ashabdan birisi:

- "Yâ Rasûlallah! Onun boğazlanması benim üzerime olsun!" dedi.

Başka birisi:

- "Yâ Rasûlallah! Onun yüzmesi de benim üzerime olsun!" dedi.

Başka birisi de:

- "Yâ Rasûlallah! Onun pişirilmesi de benim üzerime olsun!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam da:

³⁵ Ahmed, I. 391.

³⁶ İbn Mâce. II. 1376.

³⁷ Ahmed, I. 391; İbn Mâce, II. 1376; Tirmizî, IV. 588.

- "Odun toplamak da benim üzerime olsun!" buyurdu.

Sahabiler:

- "Yâ Rasûlallah! Biz senin işini de görmeye yeteriz! (Senin odun toplamana gerek yok!)" dediler. Peygamberimiz Aleyhisselam:

- "Sizin benim işimi de görmeye yeteceğinizi biliyorum. Fakat ben size karşı imtiyazlı bir durumda bulunmaktan hoşlanmam! Çünkü Allah kulunu ashabı arasında imtiyazlı durumda görmekten hoşlanmaz!" buyurdu.³⁸

Peygamberimiz Aleyhisselam, Mekke'nin fethinde, amcası Ebu Talib'in kızı Ümmü Hani'nin evine varmış ve ona:

- "Yanınızda yiyecek birşey var mı?" diye sormuştu.

Ümmü Hani:

- "Hayır! Yalnız kurumuş ekmek kırıntıları ve sirke var!

Fakat bunları sana sunmaya haya ederim!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

- "Onları getir! Suyun içine ufala! Tuz da getir!" buyurdu.

Sirkeyi onun üzerine döküp yedikten sonra, Yüce Allah'a şükretti. Sonra ev sahibine:

- "Ey Ümmü Hani! Sirke ne güzel katıktır! Sirke bulunan bir ev katıktan mahrum sayılmaz!" buyurdu.³⁹

Peygamberimiz Aleyhisselam hiçbir yemeği hor görmemiş, vermemiştir. Bir yemeği arzu ederse yer, arzu etmezse bırakır, susardı. En ufak nimete bile saygı gösterir, hiçbir nimeti yermezdi. Hiçbir nimeti ne hoşuna gittiği için över, ne de hoşlanmadığı için yerdi.⁴⁰

³⁸ Taberâni'den naklen Kastalâni, Mevâhibü'l-ledünniye, I. 385; Nakleden, M. Asım Köksal, İslam Tarihi, Köksal Yayıncılık: VIII. 424-428.

³⁹ M. Asım Köksal, İslam Tarihi, Köksal Yayıncılık: 8/424-428. Hadisin kaynakları bu kitapta ayrıntılı verilmiştir.

⁴⁰ A.y.

Abdullah b. Mes'ud der ki:

"Resûlullah Aleyhisselam bir hasırın üzerinde yatıp uyumuş ve hasır böğüründe iz yapmıştı. Uyanınca, böğrünü oğuşturdu⁴¹ ve:

- "Babam, anam sana feda olsun yâ Rasûlallah! Keşke bize bildirseydin de, hasırın üzerinde, senin için, tenini ondan koruyacak bir şey serseydik? Sana yumuşak bir döşek edinseydik!" dedim.

Resûlullah Aleyhisselam buyurdu ki:

- "Dünyaya ait şeyler benim neyime gerek! Benim dünya ile olan halim; bir ağacın altında biraz gölgelendikten sonra onu bırakarak yoluna devam eden bir süvarinin misali, hali gibidir! buyurdu."⁴²

Kral Değil Kul Peygamber

Bir gün Cebrail (a.s.), Rasûlullahın (sav) yanında oturuyordu. O sırada gökten bir melek indi. Cebrail:

- Bu, yaratıldığı günden şu ana kadar yeryüzüne inmeyen bir melektir, dedi.

O melek indikten sonra Hz. Peygamber'e hitab ederek:

- Ey Muhammed! Rabbim beni sana göndermiştir. Sen kral bir peygamber mi olmak istiyorsun, yoksa kul bir peygamber mi? diye sordu.

Peygamberimiz istişareyi çok sever ve yapardı. Cebrail'e baktı. O da anladı ve Hz. Peygamber'e hitaben:

- Ey Muhammed, rabbın için tevazu göster, dedi. Hz. Peygamber bunun üzerine:

- Ben kral bir peygamber olmak istemiyorum, kul bir peygamber olmak istiyorum" dedi.⁴³

⁴¹ Ahmed, c. 1, s. 391, Tirmizî, c. 4, s. 588, İbn Mâce, c. 2, s. 1376.

⁴² Ahmed, c. 1, s. 391, Tirmizî, c. 4, s. 589, İbn Mâce, c. 2, s. 1376. M. Asım Köksal, İslam Tarihi, Köksal Yayıncılık: 8/424-428.

⁴³ Heysemî, IX/19. (İmam Ahmed, Ebu Hureyre'den). Ebu Ya'la'nın rivayetinde, Hz. Aişe " Bu olaydan sonra Hz. Peygamber artık yaslanarak

Ebu Ya'la'nın rivayetinde, Hz. Aîşe, "Bu olaydan sonra Hz. Peygamber artık yaslanarak bir şey yemedi. 'Kul nasıl yemek yiyorsa, ben de öyle yerim. Kul nasıl oturuyorsa, ben de öyle otururum' diyordu" demiştir.

Elbette tevazu gösteren daima yükselir, yüceleşir. Bu teazunun arkasından bakın neler verildi: "Kendisinin kral peygamberlikle kul peygamberlik arasında muhayyer bırakılıp kul peygamber olmayı seçmesi üzerine, İsrâfil (aleyhisselam):

"Şüphe yok ki, Allah, tevazu gösterdiğin o şeyi de sana vermiş bulunuyor. Kıyamet günü Âdem oğullarının seyyidi sensin! Yer kendisi için yarılıp kabrinden ilk çıkacak ve şefaata edecek olan da sensin!" demiştir.⁴⁴

Evet, Sevgili Peygamberimiz (sav)'in tercihi böyle idi. Bir gün aç, bir gün tok olmaya razı idi. İsteseydi, Süleyman Peygamber gibi kral peygamber de olabilirdi. Ama o tevazuyu seçmişti. Ebu Umame Peygamberimizi şöyle tanıtır:

"Rasûlullahın sözü Kur'an'dı. Çok zikrediyor; hutbesini kısa kesiyor, namazını uzatıyordu. Gurur diye bir şeyi yoktu. Bir fakirle veya bir düşkünle ihtiyacını giderinceye kadar meşgul olmaktan çekinmez, yüksünmezdi."⁴⁵

O evinde de yine bir kul peygamberdi. Eşlerine karşı son derece müşfik ve mütevazı idi. Hz. Âişe anamızın anlattıklarına göre o eve geldiğinde aile efradının hizmetine koşuyordu. Namaz vakti geldiğinde de çıkıyor, namazı kıldırıyordu. Ev işlerini yapıyor, kendi pabucunu, elbisesini dikiyordu. Herhangi birisinin evinde yaptığı gibi o da bir şeyler yapıyordu. Eşinin şehadetiyle Hz.

bir şey yemedi. "Kul nasıl yemek yiyorsa, ben de öyle yerim. Kul nasıl oturuyorsa, ben de öyle otururum" diyordu" demişti.

⁴⁴ Kadı İyaz, c. 1 , s. 97, İbn Seyyid, c. 2, s. 333. Nakleden, M. Asım Köksal, İslam Tarihi, Köksal Yayıncılık: 8/424-428.

⁴⁵ Heysemi, IX/20 (Taberani, Ebu Galib'den) Beyhaki ve Nesai de rivayet etmiştir. Bidaye, VI/45.

Peygamber beşerden bir beşerdi. Elbisesini temizler, koyununu sağlar, kendine ait hizmetleri yapardı.⁴⁶

Onun kral bir peygamber olmaya en layık günü herhalde Mekke Fethi günüdür. Bir zamanlar öldürülmek üzereyken çıkmak zorunda kaldığı şehre muzaffer bir devlet başkanı olarak giriyordu. Ama nasıl?

Hz. Peygamber Mekke'ye girdiğinde halk onu yüksek yerlerden seyrediyordu. O da, başını devesinin eyerinin üzerine koyarak secde ediyordu.⁴⁷

Halkla Oturup Kalkmak

O ashabı ile oturur, fakir fakara sahabiler yanından kalkmadıkça kendisi kalkmazdı. Kehf suresinde tavsiye edildiği gibi, nefsinin onlarla oturmaya alıştırmıştı. O ayeti ve nüzul sebebini kısaca hatırlayalım mı?

Kureyş'in ileri gelen ailelerine mensup müşrikler, Hz. Peygamber'in fakir müminlerle birlikte bulunmasından rahatsızlık duyduklarını, bu insanları yanından uzaklaştırması halinde kendisiyle görüşebileceklerini söylüyorlardı. Bazı sahabiler belki bir hayır olur, sözden istifade ederek Müslüman olurlar ihtimali ile peygamberimizi dediklerini yapmaya teşvik ettiler. Ama Allah Teâlâ'nın ayeti gecikmedi ve buna izin vermedi:

“Rızâsını dileyerek sabah akşam rablerine dua edenlerle olmak için elinden gelen çabayı göster. Dünya hayatının çekiciliğine meylederek gözlerini onlardan çevirme! Bizi anmaktan kalbini gafil kıldığımız, kötü arzularına uymuş ve işi gücü aşırılık olan kimseye boyun eğme!”⁴⁸

⁴⁶ Bkz. Muhammed Yusuf Kandehlevi, Hayatu's-Sahabe, III. 113-114.

⁴⁷ Heysemi, VI. 169.

⁴⁸ Kehf, 28. Elmalılı Hamdi Yazır ilgili ayetin tefsirinde der ki: “Rivayet ediliyor ki Kureyş'in ileri gelenlerinden birtakımları Hz. Peygamber'e uğramışlar, yanında Suheyb, Cenab, Bilâl, Ammâr, Selmân ve diğer fakir müslümanlar bulunuyormuş. "Ey Muhammed, sen kavminden vazgeçtin de

Elmalılı Hamdi Yazır ilgili ayetin tefsirinde şunları yazar:

“Rivayet ediliyor ki Kureyş'in ileri gelenlerinden birtakımları Hz. Peygamber'e uğramışlar, yanında Suheyb, Cenab, Bilâl, Ammâr, Selmân ve diğer fakir müslümanlar bulunuyormuş. "Ey Muhammed, sen kavminden vazgeçtin de bunlara mı razı oldun? Biz bunların arkasından mı gideceğiz? Bunları yanından kovsan biz senin meclisine gelir konuşuruz, belki de uyarız" demişler. Resulullah "Ben müminleri kovmam" (Şuarâ, 26/114) buyurmuş. "O halde biz geldiğimiz zaman bunları kaldır, gittiğimiz zaman yanında oturt" demişler. Hz. Ömer de "Ey Allah'ın Resülü yapsan bakalım ne olacak?" demiş. Sonra onlara ısrar etmişler ve bunun yazılmasını istemişler, Resulullah da yazılması için bir sayfa ile Hz. Ali'yi çağirtmiş ve bu âyet " "e kadar bu sebeple nazil olmuştur. Bunun üzerine Resulullah (s.a.v.) sayfayı atmış ve Hz. Ömer sözünden dolayı özür dilemiştir. Selman ve Cenab (radıyallahu anhümâ) demişlerdir ki, "Bu âyet bizler hakkında nazil oldu, Resulullah bizimle beraber oturur ve biz kendisine dizimiz mübarek

bunlara mı razı oldun? Biz bunların arkasından mı gideceğiz? Bunları yanından kovsan biz senin meclisine gelir konuşuruz, belki de uyarız" demişler. Resulullah "Ben müminleri kovmam" (Şuarâ, 26/114) buyurmuş. "O halde biz geldiğimiz zaman bunları kaldır, gittiğimiz zaman yanında oturt" demişler. Hz. Ömer de "Ey Allah'ın Resülü yapsan bakalım ne olacak?" demiş. Sonra onlara ısrar etmişler ve bunun yazılmasını istemişler, Resulullah da yazılması için bir sayfa ile Hz. Ali'yi çağirtmiş ve bu âyet " "e kadar bu sebeple nazil olmuştur. Bunun üzerine Resulullah (s.a.v.) sayfayı atmış ve Hz. Ömer sözünden dolayı özür dilemiştir. Selman ve Cenab (radıyallahu anhümâ) demişlerdir ki, "Bu âyet bizler hakkında nazil oldu, Resulullah bizimle beraber oturur ve biz kendisine dizimiz mübarek dizine dokununcaya kadar yaklaşırdık ve istediği zaman yanımızdan kalkardı. Sonra Kehf sûresinde "Nefsini, sabah akşam, rızasını istiyerek Rablerine yalvaranlarla beraber tut" (Kehf, 18/28) âyeti nazil oldu ve bundan dolayı biz kalkmadan, kalkmayı terk buyurdu ve dedi ki: "Hamdolsun Allah'a ki, ümmetimden bir kavim ile beraber nefsim sabrettirmemi bana emretmeden beni öldürmedi, hayat sizinle, ölüm sizinle".

dizine dokununcaya kadar yaklaşırdık ve istediği zaman yanımızdan kalkardı. Sonra Kehf sûresinde "Nefsini, sabah akşam, rızasını istiyerek Rablerine yalvaranlarla beraber tut" (Kehf, 18/28) âyeti nazil oldu ve bundan dolayı biz kalkmadan, kalkmayı terk buyurdu ve dedi ki: "Hamdolsun Allah'a ki, ümmetimden bir kavim ile beraber nefsimi sabrettirmemi bana emretmeden beni öldürmedi, hayat sizinle, ölüm sizinle".

Önemli Bir Uyarı

Bu âyet, Hz. Peygamber'e hitap ederek aynı tutum ve zihniyeti benimseyen insanlara şöyle bir uyarıda bulunmuştur: Üstünlük ve şeref, dünya malında ve ziynetinde değil, gönül ziynetindedir, yani iman ve güzel ahlâktadır. Servet ve mevki sahipleri öne alınıp yoksullar arkaya itilemez. Servetleriyle kibirlenen zenginlerin hatırı için fakir müslümanlar ihmal edilemez. Sen ayırım gözetmeden Allah'ın âyetlerini herkese oku. İlâhî mesajdan kimin daha çok yararlanacağını sen bilemezsin, onu ancak Allah bilir. Öyle ise sakın o fakirleri yanından uzaklaştırma, bilâkis onlarla birlikte olmaya candan gayret göster!⁴⁹

Başka bir âyette de Hz. Peygamber şöyle uyarılmıştır:

“Rablerinin rızâsını isteyerek sabah akşam O'na yalvaranları kovma! Onların hesaplarından sana sorumluluk yoktur; senin hesabından da onlara sorumluluk yoktur ki onları kovup da zalimlerden olasın!”⁵⁰.

Heybet Vakar Tevazu

Sevgili Peygamberimiz (sav)'in üstünde bir vakar ve heybet de vardı elbette. O yüzden yabancı bir kişi Rasûlullah'a geldiğinde titremeye başlardı. Yine bir gün böyle olunca, bunu gören Hz. Peygamber şöyle dedi:

⁴⁹ Bkz. Kur'an Yolu Tefsiri, Cilt: III. 549-550.

⁵⁰ En'âm 6/52.

“Kendini zorlama! Ben bir kral, bir diktatör değilim. Ben Kureyş’ten, kurutulmuş et yiyen bir kadının oğluyum”⁵¹

Amir b. Rabia’dan rivayet edilmiştir: “Rasûlullah ile beraber mescide çıktık. Peygamber’in ayakkabısının bağı çözüldü. Ben eğilerek bağlamak istedim. Hz. Peygamber ayağını çekerek:

- Bu kendisine hizmet ettirmektir. Halbuki ben kendime hizmet ettirmekten hoşlanmam, dedi.⁵²

- Allah’ın Rasûlü ashâbından bir grubun içerisinde yürüyordu. Bir ara onun haberi olmaksızın bir elbiseyi ona şemsiye yaptılar. O, elbisenin gölgesini gördüğünde başını kaldırdı ve “Durun bakalım” diyerek elbiseyi alıp yere koydu ve

“Ben sizin gibi bir beşerim” dedi.⁵³

- Hz. Abbas

“Ben Hz. Peygamber’in daha ne kadar aramızda kalacağını bilmiyordum. Bunun için kendisine

“Sana, seni gölgelendiren bir çardak yapsak!” teklifini yaptım. Hz. Peygamber

“Ben sizin aranızda olacağım. Sahabiler benim topuklarıma basacak. Bazen abama takılıp onu sırtımdan düşürecekler. Ta ki Allah beni aralarından alıp götürünceye kadar” dedi.⁵⁴

Rasûlullah abdest suyunu bile hiç kimsenin hizmetine bırakmazdı. Kendi sadakasını da kendi eliyle getirip verirdi.⁵⁵

Çağımızda Tevazu

Açıkça söyleyelim, insanın tevazu sahibi olabilmesi için, imanlı olması lazımdır. Kendini bilen rabbini bilir. Yaratan hürmetine onun yarattıklarına karşı mütevazı olur. İmanı olmayan,

⁵¹ Heysemi, IX/20 (Taberani, Cebir’den).

⁵² Heysemi, IX/701.

⁵³ Heysemi, IX/21 (Taberani, Abdullah b. Cübeyr el-Huzai’den).

⁵⁴ Heysemi, IX/21 (Bezzar, İbn Abbas’dan, o da babasından).

⁵⁵ Rudanî, Cem’ul-Fevaid, II. 180

olsa da ilimsizlikten, amelsizlikten, ahlaksızlıktan ötürü hayrını görmeyen insan tevazudan ne anlar?

Maalesef zamanımızda bütün irfanı yok eden sekülerizm, maneviyatı katleden materyalizm yüzünden kaybolan hasletlerden birisi de tevazudur. O kadar ki, irfan ehli tevazu gösterdiğinde onu cahil yerine koyan ahmaklar çoğalmıştır. Her şey tepetaklak olunca, düz durmak maalesef çirkin görünür. O yüzden artık tevazu gösterecek yerleri bilmek de bir irfandır. Yoksa insan, maskaraların yanında alay konusu olabilir. Eskiler olduğunun yarısını bile göstermeye hicap ederken, şimdikiler olduğundan kat be kat fazlasını göstererek övünmeyi marifet sanıyorlar.

Yapmadıkları ile övünme, olmayan ilimleri ile gururlanma münafıklığı o kadar arttı ki, bu iş, mektep ve medreselerdeki üstatlar arasında bile sıradanlaştı. Garip olan odur ki, herkes her şeyi biliyor ve gıyabında söylüyor iken, yüz yüze geldiklerinde birbirlerine iltifat yağıdırıyorlar. Gizli bir anlaşma var; “ben sana yağcılık yapacağım, sen de bana. Gül gibi geçineceğiz. Ben sana yaparım da senden bana bulamazsam, külahları değiştiriz.”

Hal böyle olunca muhabbet gitti, huzur, gitti, güven gitti. Herkesin kafasının bir dolabında zamanı gelince kullanılmaya hazır, birbirlerinin aleyhine oluşturulmuş dosyalar dolu. Her şeyin sun’ileştiği bir dünyada, yemek masasında duran yapay meyveler gibi, insan ilişkiler de fabrikasyon mamullere döndü. Para ve gücün kadar yerlerdesin, paran ve gücün kadar ilişkiler satın alabilirsin. Bunun adı yaşamak oluyor...

Biraz deşelese, aslında herkes böyle bir ilişkiler yumağından şikayetçi. Herkesin aklının bir köşesinde Robenson Kuriz gibi ıssız bir adada tabî bir hayat özlemi var. Hayali mi demeliydik yoksa? Tahakkuku mümkün olmayan hayalı, yani ideali. Eskiler “ümmiyye” derlerdi, şimdi bilen var mıdır bu kelimeyi acaba? Onu bırakın da, belki “hüsnü kuruntu”yu bile anlamayan bir sıgılık, bir bataklık içinde çırpınıp duruyoruz.

İnkarcı insanın kendisi istedi bunu. Şikayet etmeye hakkı var mı?

Şikayet, okyanuslar gibi bir İslam medeniyetinden, bir irfan deryasından geçerken bu materyalist seküler sığılğa düşürülmüş bizler içindir. Fakat biz de üzüntümüzü ve şikayetimizi bu haber anlamazlara değil, tıpkı Yakup (as) gibi, Allah Teâlâ'ya sunuyoruz.

Gayrı bu insanlarla, davet ve tebliğden başka bir işimiz kalmamıştır.

Tevazu Tuzakları

Selef-i salihin “tevazu, karşılaştığı her Müslümanı kendinden aşağı bilmemektir” derdi. Acaba zamane insanların görseler yine öyle derler miydi? Bu bize meçhul. Bildiğimiz, adalet, tevazuyu kendi yerine koymaktır. Malum, bir şeyi yerine koymamak zulümdür. Hasseten kafir ve bid’at ehli olan âdi kimselere karşı, bir de ibadet ettikçe büyükenip herkese tepeden bakan zavallılar karşı tevazulu olmak, hem bu güzel huylara, hem de iyi olma ihtimali bulunan bu tür insanlara ihanettir.

Zamanımızda bir hakikat az bilinir olduğundan bol bol yapılırdı.

Nedir mi o az bilinen hakikat?

“Kalabalıkta yapılan tevazunun kibirden olduğu” hakikati. Gözüne çakar gibi tevazu gösterisinde bulunan artist, aslında kendisinde bir varlık gördüğü için sana da göstermeye çalışır durur. Neyi pazarlamaya çalışıyorsun? Mütevazı insan, kendinde bir varlık görmez ki tevazu gösterebilir. Malı olmayan pazarda tezgah açar mı? Adam kalabalıkta kendisini yerden yere vuruyor: “Ben en cahil, en günahkar, en yüzü kara adamım”. Duyan millet de “estağfirullah efendim” diyor. Yahu niye istiğfar çekiyorsunuz? Hangi “efendim”den bahsediyorsunuz? Adam yalan söyler mi? Adam aynen öyledir, yüzüne beraber niye “yalancı” diyorsunuz?

Evet, adam kalabalıkta kendisi için “kıtmiriniz” diyor. Yani “köpeğiniz”. Yalan mı söylüyor yani? Yalan söylemenin günah-ı kebairden olduğunu bilmez mi? adam gerçekten “kıtmir”dir.

Bir başkası kalkmış “Müslümanların ayaklarını tozuyum” diyor. Azıcık dokun bakalım, ayakların tozu mu, yoksa topuzu mu, görürsün riyakar sahtekarı!

Bir de “ben kibirli değilim” diyen, kibirlidir, unutma. Yoksa benim başıma gelen senin de başına gelir. Birisi bir küçük kitap yazmış. “Hocam şunu bir okuyun da eleştirin. Eleştirmekten korkmayın. Biz nefsin o tür duyguları aştık” dedi. Biz de okuduk, eleştirdik. Yani beğendiğimiz yerlerini söyleyip tebrik ettik, beğenmediğimiz yerleri de gösterip sebeplerini bildirdik. Okuduk, emek verip yazdık. Kendisine de gizlice verdik. Adam ilk karşılaştığımızda bize hakaret etti ve o günden bugüne kadar bir daha da konuşmadı. Ben bunu hak ettim. Çünkü “Eleştirmekten korkmayın. Biz nefsin o tür duyguları aştık” sözünden kalitesini anlamalıydım. Anlayışsızlığımın acısını çektim. Bu da bana ders oldu.

O yüzden diyorum ki, çok mütevazı gözükenleri az eleştir bakalım, sana teşekkür mü edecek, yoksa buğzedip düşman mı kesilecek? Eğer hatasını, kusurunu bildirdiğinde sana teşekkür ediyorsa, o adamı bırakma azizim, işte o adam gerçekten de mütevazıdır.

Bu konuda nefsin çok gizli tuzakları vardır. Sen aleni tuzakları görebilirsin. Mesela seçim zamanı hoca efendileri, salih zatlara ziyarete giden siyasetçinin ne kadar riyakar ve sahtekar olduğunu bilebilirsin. Ama normal zamanlarda onlar ile gözükmenin maddî manevî menfaatlerini devşirmek için giden nefisleri görebilir misin? Ömründe bir fakiri ziyaret etmeyen, ama herkesin tanıdığı mübarekleri ziyaret edenin bunu Allah için yaptığının inanacak kadar saf olabilir misin? Halbu ki Allah Teâlâ'nın kalbi kırık fakir ve hastaların yanında olduğunu, onları

ziyaret edenin orada Allah Teâlâ'yı bulacağını Peygamber Efendimizin (sav) dilinden öğrenmişsindir.

Kibir her iyiliğe engeldir, tevazu, her iyiliğin anahtarındır.

Tevazu güzeldir, zenginde tevazu daha güzeldir. Kibir çirkindir, fakirde kibir daha çirkindir.

Mahsul, ovadaki sulu ve yumuşak toprakta yetişir, dağda, sert toprakta yetişmez. Hikmet de, mütevazı olanın kalbinde gelişir, kibirlinin gönlünde gelişmez. Bir kimse, başını yükseğe kaldırırsa, tavana değer ve yaralanır, eğerse tavan ona gölgelik eder ve kendini korur. En büyüğünüz, en küçüktür. En küçüğünüz de, en büyüktür. Yani, kendini büyük gören küçüktür. Kendini küçük gören büyüktür.

Sohbet Adabı

Harice b. Zeyd anlatıyor:

“Bazı kimseler babam Zeyd b. Sabit’in yanına gelerek:

- Bize Peygamber’in ahlâkından bahseder misin? dediler.

Babam şöyle anlattı:

- Ben Rasûlullahın komşusu idim. Peygamber’e vahiy indiği zaman bana haber gönderir, ben de gider, vahyi yazardım. Biz bu arada arkadaşlarla oturur sohbet ederdik. Bazen dünyadan bahsederken, Peygamberimiz de bizimle birlikte dünyadan bahsederdi. Biz ahiretten bahsederken de yine bizimle birlikte ahiretten bahsederdi. Yemekten bahsederken, o da bizimle beraber yemekten konuşurdu. İşte bunlar Rasûlullah’ın ahlâkından bir kısımdır” dedi.⁵⁶

İnsanların arasında sıradan bir insan gibi davranırdı. Ne elbisesinde, giyim kuşamında bir farklılık vardı, ne de oturduğu yerde. Tahtı tacı yoktu onun. Bir hükümdar değildi. Gerçi devlet

⁵⁶ Ebu Nuaym, Delail, s. 57 (Harice b. Zeyd’den); Tirmizi, s. 25; İbn Sa’d, I/90.

başkanı idi ama Hz. Süleyman gibi değildi. İstese olurdu ama istememişti. O bir gün aç, bir gün tok yatmayı tercih etmişti.

Her zaman değil, yeri gelince öğretirdi. İnsanları bıktırıp usandırmak istemez, daima ciddi konularla sıklmazdı. Tam bir öğretmendi.

Yersiz faziletfürüşluk da yapmazdı. Günah olmadıkça karışmaz, insanların gülüp eğlenmesine imkan verirdi. Bu dinin kasvetli görülmesinden hoşlanmazdı. Şaka da yapar, şaka yapılmasına da izin verirdi. Yersiz bir ciddiyet takınmakla arkadaşlarıyla arasına perde germezdi. Sadece yalandan hoşlanmazdı.

Ya Bizlerin Yaptığı?

Zamanımızın alimleri acaba buna ne kadar dikkat ediyor? Bir öğretmenin, müdürün, idarecinin, müşşidin odasına girerseniz, ya makam koltuğu, ya altına serilen döşek, ya giydirilen kaftan, ya önüne konan ikram gibi başkalarından bir farklılığı hep görürsünüz. Hatta kendileri çift döşekte ve koltukta oturan müritlerini ve ziyaretlerine giden bizleri çıplak halıda veya yerdeki minderde oturtup ağırlayan şeyhleri gördüm. Bunlardan birisine:

- Dizlerimiz ağrıyor, sohbede uzun müddet rahat oturamıyoruz. Bize de hiç olmazsa bir sedir, bir sandalye temin ettirseniz? dedim.

- Büyüklerimizden böyle gördük, dediler.

- İyi de, her şeyhin kendine göre irşat ve âdâpta bir üslup ve tarzı olabilir. Tarikatlarda temel ilkelere ters düşmeyen yenilikler yapmaya izin verilmiştir, dedim.

- Evet, orası öyle, dediler.

Hatta dilimin ucuna kadar “kaldı ki büyükler büyüğü Hz. Peygamber Efendimizin (sav) sünneti varken, başka bir büyüğün lafi mı olur?” sözü geldi, ama barış ve huzur adına, kalp kırmama ve

incitmeme adına geri yuttum, söylemedim. Ama Allah Teâlâ biliyor, içimden “gelecek gelmeye sedir veya koltukları görürüm” dedim.

Fakat bir sonraki ziyaretimde umsuruk oldum. Tekrar gittiğimde değişen bir şey olmadığını gördüm. Aradan yıllar geçti, hala öyle devam ediyor.

İadei Ziyaret

Burada başka bir durum daha var. Ziyaretler her ne kadar karşılık beklemeden Allah için yapılır olsa da, ziyaret edilen için de bir güzel ahlak var; iadei ziyaret. Evet, ziyaretlere mukabele etmek adet olmuş çok güzel bir sünnettir. Ama görüyoruz ki bazı hocalar ve şeyhler, oturdukları yerden kalkmıyorlar. Kabe gibidirler sanki mübarekler. Herkes kendilerine gelecek ziyaret için. Tamam, bir hocanın, bir şeyhin her gelene iade etme sünneti için zamanı olmayabilir. Beklenmeyebilir de. Ama hiç olmazsa emsali hoca ve şeyhler birbirlerini ziyaret etseler olmaz mı? Örnek olsalar bu konuda, değil mi ya? Ne kadar az görüyor gözlerimiz böyle manzaraları desem, katılır mısınız?

Ancak düşünün ki bir hoca efendi, bir mürşit bilinen zatı muhterem, veya bir vali, belediye başkanı, bakan veya cumhurbaşkanı, yanına hediyeler alarak ahbabıyla bir garibanı evinde ziyarete gidiyor. Düşünebiliyor musunuz o fakirin, hatta mahallenin evindeki bayram şenliğini? Dalga dalga yayılan mutluluğun getirdiği kazanımları?

Bu olayda Peygamber Efendimizin (sav) özellikle de yeme içme laflarına müsamahalı davranması dikkatimi çekiyor. Zamanımızda olsa, hemen “malayani yapmayalım, boş kelam etmeyelim arkadaşlar” uyarısı gelir, öyle değil mi?

Bu ne sabır ve tahammül?!

Bu ne büyük bir tevazu ve alçakgönüllülük?!

O Ne Müthiş Tevazu

Malum, kişinin layık olduğu mertebeden daha altlara bilerek inmesi ve insanlara öyle muamele etmesi, mütevazı kişilerin güzel ahlakındandır. Peygamberimiz “Meclis ve toplantılarda en şerefli yerler dururken sıradan yerlere oturmaya razı olmak tevazudandır” buyurmuştur.⁵⁷

Çünkü tevazu ile insanlar, mal ve rütbe cihetiyle kendilerinden aşağıda olan insanlarla rahatça otururlar, fakir fukara ile düşer kalkarlar, kimseye küçük muamelesi yapmaz, onları aşağılamaz ve horlamazlar. Arkadaşlarına üstünlük taslamazlar. Büyüklerine saygıda ve hizmette kusur etmezler. Böylece toplum içinde insanlarla rahat anlaşır ve kaynaşır. Sever ve sevilirler. Çünkü kibirli insanlar ne kadar sevilmezlerse, mütevazı ve mahviyetkar insanlar da o kadar sevilir, sayılırlar. İzzet ve şerefleri artar. Allah Teâlâ'nın katında da kıymetleri ziyadeleşir.

Tevazu neden bu kadar kıymetlidir?

Çünkü İslam cemaat dinidir, toplum dinidir, medeniyet dinidir. Onun birlik ve beraberliğine, barış ve huzuruna çok önem verir. İnsanların arasının bozulmasını istemez. Bu gibi hallerde bütün Müslümanlara arabuluculuk vazifesi verir. Bu iman kardeşliğinin bir gereğidir ve asla ihmal edilmemelidir.⁵⁸

İşte tevazu bu kardeşlik ve birliği sağlar. Bu imana dayalı kardeşlik ve tevazu sayesinde oluşan sevgi, saygı ve kaynaşma, cemiyetin huzur ve selametini sağladığı için, din ve dünya açısından çok çok önemlidir. O yüzden tevazu çok kıymetlidir, mütevazı insanlar değerlidir, cemiyette sevilir, sayılır ve yüceltilirler. Tam

⁵⁷ El-Muttakî, Kenzu'l Ummal, III. Hadis no:5724.

⁵⁸ Şu ayetlere bakar mısınız: “Eğer müminlerden iki grup birbirleriyle vuruşurlarsa aralarını düzeltin. Şayet biri ötekine saldırırsa, Allah'ın buyruğuna dönünceye kadar saldıran tarafla savaşın. Eğer dönerse aralarını adaletle düzeltin ve (her işte) adaletli davranın. Şüphesiz ki Allah, adil davrananları sever. Müminler ancak kardeşlerdir. Öyleyse kardeşlerinizin arasını düzeltin ve Allah'tan korkun ki rahmete eresiniz.”(Hucurat 9-10.)

aksine kibirli insanlar sevilmez, horlanır ve aşağılanırlar. Onların olduğu yerde dirlik düzenlik olmaz. Huzur ve saadet sağlanamaz.

Allah Teâlâ'nın katında da yüce bir makama yükseltilen tevazu sahibi insan, belki bir yerde kibirli olabilir: O da, kibirli insanların karşısında. Çünkü, “kibirliye karşı kibir, sadakadır.” denilmiştir. Hem de “el-Cezau min cinsi'l amel”⁵⁹ kaidesi pek meşhurdur.

Kimseyi Kırmazdı

Peygamberimize on sene hizmet eden bahtiyar Enes bu konudaki bazı müşahedelerini bakın nasıl anlatıyor:

“Hz. Peygamber lütûf yönünden insanların en cömerdi idi. Allah’a yemin ederim ki o, soğuk sabahlarda herhangi bir erkek, köle, kadın veya bir çocuk kendisine su getirdiğinde onun kalbini kırmamak için o suyla elini, kollarını ve yüzünü yıkardı. Kim kendisine bir soru sorsa, ona kulak verir ve kimse ayrılp dönmedikçe dönmezdi. Elini sıkmak isteyen, ister büyük, ister küçük olsun onun elini sıkar, o elini çekmeden kendisi çekmezdi.”⁶⁰

“Hz. Peygamber sabah namazını kıldığında, Medinelilerin hizmetçileri kaplarını suyla doldurarak Peygambere getirirlerdi. Hz. Peygamber bereketlenmek maksadıyla getirilen bu kaplara elini daldırırdı. Çoğu kez sabahlarda getirilirdi. Peygamber onların kalbini kırmamak için elini suya sokuyordu”⁶¹.

- Allah'ın Rasûlü birisiyle musafaha etti. Sonra da başka birisi onunla musafaha etti. O kişi elini çekmeden Rasûlullah elini çekmiyordu. Eğer birisi Rasûlullah ile yüz yüze gelerek karşılarsa, o yüzünü çevirmeden Hz. Peygamber yüzünü çevirmezdi. Yanında oturan hiç kimsenin huzurunda ayaklarını, dizlerini uzatmazdı.⁶²

⁵⁹ Manası: “Ceza amel cinsindedir”.

⁶⁰ Ebu Nuaym, Delail, s. 57.

⁶¹ Müslim, II/256.

⁶² Bidaye, VI/39; İbn Sa'd, I/99.

“Hiçbir kişi görmedim ki, Rasûlullahın kulağına fısıldasın da, Rasûlullah o kişi başını kaldırmadan başını kaldırsın. Hz. Peygamber herhangi bir kişinin elinden tuttuğunda, o kişi elini çekmeden Hz. Peygamber elini çekmezdi.”⁶³

Engellilere Aynı Değeri Verirdi

Yine Müslüman olduktan sonra sürekli onu izleyen Ebu Hüreyre şöyle anlatır:

“Akli dengesi bozuk bir kadın Hz. Peygamber’e:

- Ey Allah’ın Rasûlü! Benim seninle bir işim vardır, dedi. Hz. Peygamber:

- Ey falanın annesi, söyle seninle nereye gelmemi istiyorsun? Hemen gelir ve işini yapar, isteğini yerine getiririm, dedi.

Sonra o akıl engelli kadınla beraber gitti ve kadının işini yaptıktan sonra döndü.⁶⁴

O sağlıklı olanlara ilgi duyduğu kadar hastalara ve engellilere de ilgi duyar, ihtiyaçlarını görür, sevgilerine karşılık verirdi.

Gevezeye Bile Tevazu

Ebu Umame’den rivayet edildiğine göre Medine’de boşboğaz geveze bir kadın vardı. Erkeklerle bile müstehcen şekilde konuşur, müstehcen hareketlerde bulunurdu ve çok çirkin sözlüydü. Bir gün Rasûlullahın yanından geçti. Peygamberimiz o anda bir binanın üstünde oturmuş, tirit yiyordu. Kadın:

- Bakınız nasıl oturuyor! Kölelerin oturduğu gibi oturuyor, yine kölelerin yediği gibi yiyor! dedi.

Bu sözü işiten Peygamberimiz:

- Allah’a benden daha itaatkâr hangi köle vardır? dedi.

Kadın:

⁶³ Bidaye, VI/39 (Ebu Davud’dan).

⁶⁴ Müslim, II/256 (Enes’den); Ebu Nuaym, Delail, s. 57.

- Kendisi yiyor, fakat bize yedirmiyor! deyince, Hz. Peygamber:

- Gel, sen de ye! dedi. Kadın:

- O halde elinle bana yedir! dedi. Hz. Peygamber ona eliyle yemek yedirdi. Kadın bu sefer daha da ileri giderek:

- Ağzındaki lokmayı benim ağzıma koy, dedi.

Rasûlullah ağzındaki lokmayı onun ağzına koydu. Kadın bu lokmayı yedikten sonra hayası galip geldi. Öyle utangaç oldu ki, bundan sonra ölünceye kadar hiçbir erkekle müstehcen bir şekilde konuşmadı.⁶⁵

Peygamberimizin hissi mucizelerini inkar edenlerin kulakları çınlasın, bu da onun bir mucizesidir.

Kimseye Vurmamıştır

Hadis kitaplarında şu güzellikleri de okuyoruz: Hz. Peygamber, hiçbir hizmetçisine ve herhangi bir kadına vurmamıştır. Eliyle herhangi bir şeye vurmamıştır. Ancak Allah yolunda cihat ederken mesele değiştirdi.

İki şey arasında muhayyer bırakıldığında, mutlaka kolay olanını seçerdi. Ancak günah olursa mesele yine değiştirdi. O zaman insanların günahattan en uzak olanı olurdu.

Peygamberin hiçbir zaman kendisine yapılan bir zulümden dolayı intikam aldığı görmedim. Nefsi için intikam almaz; ancak Allah'ın haram kıldıkları için intikam alırdı. Allah'ın haram kıldıklarından bir şey terk edilir veya çiğnenirse, o zaman bu hususta herkesten daha fazla öfkelenirdi.⁶⁶

⁶⁵ Heysemi, IX/21 (Taberani, Ebu Umame'den). Bu hadisin senedi zayıftır.

⁶⁶ Bidaye, VI/36 (İmam Ahmed, Hz Aişe'den). Hadisi Müslim, Ebu Nuaym, Abdurrezzak, Abd b. Humeyd ve Hakim de rivayet etmiştir. Kenz, IV, 47.

Onda Kötü Söz Ve Küfür Yoktu

Yine bir gün Hz. Âişe'ye, Hz. Peygamber'in ahlakı soruldu. Şöyle anlattı:

“Hz. Peygamber çirkin konuşmaz; çarşılarda bağırmazdı. Kötülüğe kötütükle karşılık vermezdi. O ya affeder veya yüz çevirirdi. Bazen de hem affeder, hem de bağışlanması için dua ederdi”.⁶⁷

Ebu Hüreyre Hz. Peygamber'i vasıflandırırken aynı güzelliğe dikkat çekerti:

“O yöneldiğinde bütün bedeniyle yöneliyor, döndüğünde de bütün bedeniyle dönüyordu. Anam babam kendisine feda olsun, o çirkin konuşmazdı. Ondandır çirkinlik sadır olmazdı. Çarşılarda bağırılmazdı”.

Evet, Hz. Peygamber Efendimiz küfürbaz değildi, çok lânet okumazdı. Çirkin konuşmazdı. Herhangi birimizi kınadığı zaman “Ona ne oluyor? Alnı toprak olasıca” derdi. Daima tavsiye ve teşviki şu idi:

“Sizin en hayırlınız, ahlak yönünden en güzel olanınızdır!”⁶⁸

Bu Ne Tahammül Böyle?

Hz. Peygamber'in, Huneyn ve Evtas savaşları Mekke Fethinin hemen arkasında olmuştu. Bu savaşlarda pek çok ganimetler elde edilmişti. Sevgili Peygamberimiz (sav) bu ganimetlerin dağılımında hayır umduğu kimi insanların kalbini kazanarak Müslüman olmaları ve yeni olmuşların da imanlarının kuvvetlenmelerini sağlamak amacıyla mal dağıtırken bazı kimselere fazla fazla ikram ve ihsanda bulundu. Zaten kendisinin ganimetlerde beşte bir hakkı vardı. Onun bu maksadını anlamayan bazıları onu

⁶⁷ Bidaye, VI/36 (Ebu Davud, Tayalasi, Ebu Abdullah el-Cedeli'den); İbn Sa'd, I/90. İmam Ahmed ve Hakim de rivayet etmiştir. Kenz, IV,47.

⁶⁸ Bidaye, VI/36 (İmam Ahmed, Buhari, Müslim).

çekiştirdiler. Bu üzücü sözler Efendimizin kulağına kadar gitmişti. Buna karşı Resulullah (sav) Efendimiz yine de sabretti, üzüntüsünü içine attı, onlara karşı yumuşak davrandı. İşte o acı sözlerden birisi:

“Allah’a yemin ederim ki, bu taksimde adalet gözetilmemiş ve burada Allah’ın rızası kastedilmemiştir” dedi.

Bunu duyan bir sahabi “kesinlikle bunu Rasûlullah’a haber vereceğim!” dedi ve durumu Peygambere haber verdi. Hz. Peygamber Efendimiz sadece şunu söylediler:

“Allah ve onun Rasûlü adaletle hükmetmezse, acaba kim hükmedecektir? Allah Musa’dan razı olsun, bundan daha fazla eziyete maruz kaldı, fakat sabır gösterdi” dedi.⁶⁹

Bu ne sabır ve tahammül Allah aşkına! İsteseydi onları cezalandırabilirdi. Ama haklı olmasına ve gücü yetmesine rağmen affetti.

Ama bir kere iş büyümüş, bu laflar kulaktan kulağa gitmiş, bazı Ensardan olan sahabiler de lafa karışmışlardı. İçlerinden söylenenler oldu. Bu durum Ensar’ı gönülden yaralamıştı. Ok yaydan çıkmıştı. Sa’d b. Ubade bu durumu Hz. Peygamber’e bildirme ihtiyacı hissetti. Allah Rasûlu de olaylar büyümeden önlemek maksadıyla onları çadırına çağırıp ve

- Ey Ensar! Sizin beni tenkit ettiğiniz söylendi, aslı var mıdır? diye sordu. Ensar:

- Ya Rasûlullah! Bizim ileri gelenlerimiz sizi tenkit edecek sözler söylemezler. Bunlar bazı cahil delikanlıların sözüdür, dediler.

Bunun üzerine Hz. Peygamberimiz:

- Ey Ensar! Ben sizi dalalette buldum. Allah Benim sebebimle aranızda dostluk ve sevgi bırakmadı mı? Siz nüfusça az idiniz, sizi çoğaltmadı mı? Fakir iken zengin etmedi mi? dedi. Ensar ise:

- Ya Rasûlullah! İyiliğin ihsanın haddinden fazladır. Allah Size mükafatını ihsan etsin! diye karşılık verdiler.

⁶⁹ Buhari, (Abdullah’dan). Bize nakleden, Muhammed Yusuf Kandehlevi, Hayatu’s-Sahabe, Akçağ Yayınları: 3/100.

Yine Hz. Peygamberimiz:

- Siz diyebilirsiniz ki, 'Kavmin Seni yalanladığı vakit, biz Seni tasdik ettik. Seni Mekke'den uzaklaştırdıklarında Sana ev verdik. İhtiyaç zamanında elimizden geleni geri koymadık. Düşmandan korkuyordun Sana emniyet verdik.' İşte böyle dersiniz, doğrudur. Sizi tasdik ederim, dedi.

Allah'ın Rasûlu bu şekilde Ensar'a iltifat etti. Ensar ise üzüntüden ağlayarak gözyaşları döktüler ve:

- Ya Rasûlullah! Yalnız bu mal ganimeti değil, dilerseniz baba ve dedelerimizden miras olarak aldığımızı da onlara taksim edin. Bizim maksadımız senin şerefli rızandır. Yanımızda dünya malının zerre kadar önemi yoktur, dediler.

Hz. Peygamber Ensar'ın bu sözünden memnun oldu ve şöyle dedi:

- Ey Ensar! Sizin inancınızdaki samimiyete güvenim vardır. Kureyş ise İslam'a henüz yeni gelmiştir. Şimdiye kadar meydana gelen savaşlarda Müslümanlar tarafından pek çok yenilgilere uğratıldılar. Onların kalplerini yatıştırmak maksadıyla fazla hisse verdim. Onlar evlerine koyun ve develerle gidecek. Siz ise Rasûlullah ile gideceksiniz. Buna razı olmaz mısınız?

Ensar hıçkırıklar eşliğinde:

- Ya Rasûlullah! Sana yakın olmak, bizim için dünyadan ve dünyanın içindekilerden daha hayırlıdır. Gölgenizi Allah üzerimizden eksik etmesin, dediler.

Bunun üzerine Allah Rasûlu,

- Ensar benim hususi dostlarım ve sırdaşlarımdır. Bütün insanlar bir yola gitse, Ensar başka bir yola gitse, ben Ensar ile beraber giderim, dedi ve ellerini kaldırıp, Ensar'a, çocuklarına ve torunlarına hayır dua etti.⁷⁰

⁷⁰ el-Buhârî, a.g.e., IV, 1574-1575; ez-Zebîdî, Zeynuddîn Ahmed b. Ahmed b. Abdillatif, Sahihu Buhârî Muhtasarı Tecrid-i Sarîh Tercümesi, çev. Ahmed Naim-Kamil Miras, Ankara, 1987, X, 340-343.

Büyük bir gaile onun sabır ve tahammülü, tevazu ve mahviyyeti, tatlı dil ile gönül alması ve herkese hakkını teslim etmesi ile halledilmiş oldu. Zorlu ve çirkin bir iş tatlıya bağlanarak çözüldü.

Hız. Peygamber Ve Hız. Enes

Rasûlullah Medine'ye geldiğinde, herkes bir hediye ile ona hoş geldine gidiyordu. Hız. Enes'in anası, bir rivayette de üvey babası Talha elinden tutup onu Hız. Peygamber'e götürmüştü. Halis bir niyetle şöyle dedi:

- Ey Allah'ın Rasûlü! Ensar'ın erkekleri ve kadınları sana hediyeler vermiştir. Benim sana hediye verecek gücüm yoktur. Ancak benim bu oğlum Enes vardır. Akıllı bir çocuktur. Sana hizmette bulunsun! Onu benden kabul et. İstedığın kadar sana hizmet etsin! dedi.

Böylece ben Peygamber'e on sene hizmet ettim. Resûlullah hiçbir zaman beni dövmedi, bana küfredip yüzünü ekşitmedi. Hiçbir zaman bana fiske bile vurmadi. Hiçbir zaman beni azarlamadi ve hiçbir zaman yüzünü bana ekşitmedi ve hiçbir zaman, bana emrettiği şeyde gevşeklik yaptığında beni kınamadı.

Böylece Peygamber'e hazerde ve seferde on sene hizmet ettim. Peygamber yapmış olduğum bir şey için "Niçin bunu yaptın?" demediği gibi, yapmadığım bir şey için de "Niçin bunu yapmadın?" demezdi.

Hız. Peygamber ahlâk bakımından insanların en güzeliydi. Bir gün beni bir ihtiyacını yerine getirmek için göndermişti. Ben:

- Allah'a yemin ederim, gitmeyeceğim! dedim.

Fakat içimde Peygamber'in bana emrettiği yere gitmek vardı. Çıktım, çocukların yanından geçerken baktım ki çocuklar sokakta oynuyorlar; ben de onları seyre daldım. Vazifemi unutmuşum. Hız. Peygamber birden arkamdan enseme yapıştı. Ona baktım, benim yüzüme güldü ve:

- Ey Enescik! Sana emrettiğim yere gittin mi?" dedi. Ben:
- Şimdi gideceğim ey Allah'ın Rasûlü! dedim.

Allah'a yemin ederim, ben Rasûlullah'a dokuz (veya on) sene hizmet ettim. Yaptığım bir şey için "Niçin bunu böyle veya şöyle yaptın" demediği gibi, terk ettiğim bir şey için de "Niçin bunu şöyle şöyle yapmadın" da demedi. Andolsun, bana of bile demedi.

Herhangi bir emir verdiğiğinde, ben onda bir gevşeklik göstersem veya yapmasam beni kınamazdı. Eğer aile efradından birisi beni kınasa, o "Onun yakasını bırakınız, eğer bu şeyin yapılması takdir edilseydi kesinlikle olurdu" derdi.⁷¹

Aman Dikkat

Selef-i salihin "tevazu, karşılaştığı her Müslümanı kendinden aşağı bilmemektir" derdi. Acaba zamane insanlarını görseler yine öyle derler miydi?

Bu bize meçhul. Bildiğimiz, adalet, tevazuyu kendi yerine koymaktır. Malum, bir şeyi yerine koymamak zulümdür. Hasseten kafir ve bid'at ehli olan âdi kimselere karşı, bir de ibadet ettikçe büyükenip herkese tepeden bakan zavallılar karşı tevazulu olmak, hem bu güzel huylara, hem de iyi olma ihtimali bulunan bu tür insanlara ihanettir. Her şeyde israf iyi olmadığı gibi tevazuda da israf veya ifrat iyi değildir. Müslüman tevazu göstereceğim derken zillate düşmemeli, din düşmanlarını, cahil nadanları kendine güldürmemeli, kendini bir şey sanan kibirlilerin elinde oyuncak olmamalıdır.

⁷¹ Müslim, II/253; Kenz, VII/9; Ebu Nuaym, Delail, s. 57; Bidaye, VI/37 İbn Sa'd, VII/11.

